

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Marek Pume

Reorganizace a restrukturalizace v českém a evropském právu

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Miroslav Sedláček, LL.M, Ph.D.

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 7. 6. 2021

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracoval samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 7. 6. 2021

Marek Pume

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu práce JUDr. Miroslavu Sedláčkovi, LL.M., Ph.D., za ochotu vést mou diplomovou práci, trpělivý přístup a za cenné rady, které mi při psaní práce poskytoval, a Mgr. Ondřeji Zezulkovi za seznámení s problematikou restrukturalizací a poskytnutí rad.

Obsah

1	Úvod.....	6
2	Reorganizace.....	9
2.1	Úvod k reorganizaci.....	9
2.2	Moratorium.....	11
2.3	Povolení reorganizace.....	13
2.4	Reorganizační plán.....	16
2.4.1	Sestavení plánu.....	16
2.4.2	Způsoby provedení reorganizace.....	17
2.4.3	Rozhodování věřitelů.....	18
2.4.4	Rozhodování soudu.....	20
2.4.5	Účinky a provádění plánu.....	21
2.5	Úvěrové financování.....	22
2.6	Oceňování majetkové podstaty.....	24
2.7	Ukončení reorganizace.....	26
2.8	Situace v Německu.....	27
2.9	Situace v Nizozemí.....	28
3	Preventivní restrukturalizace.....	30
3.1	Úvod k restrukturalizaci.....	30
3.2	Dosavadní možnosti restrukturalizace.....	31
3.3	Důvody přijetí směrnice.....	32
3.4	Předpoklady české úpravy.....	33
3.5	Implementace směrnice.....	35
3.6	Podstatné aspekty směrnice a jejich vývoj.....	37
3.7	Systemy včasného varování.....	39
3.8	Financování podniku v průběhu restrukturalizace.....	42
3.9	Restrukturalizační plán.....	44

3.10	Situace v Německu	45
3.11	Situace v Nizozemí	48
3.12	Situace v Řecku.....	49
4	Srovnání reorganizace a restrukturalizace	51
5	Závěr	53
	Seznam zkratk.....	54
	Seznam zdrojů	55
	Abstract.....	60
	Abstrakt	61
	Klíčová slova.....	62

1 Úvod

Až příliš podniků se dříve či později dostanou do situace, kdy již nadále nejsou schopny plnit své závazky vůči svým věřitelům, dodavatelům či jiným subjektům nebo hrozí, že jim vůbec nedostojí. V úvahu pak přichází řešení této situace pomocí insolvenčního řízení, jež může skončit ať už sanačně nebo likvidačně. Musíme ovšem rozlišit likvidaci podniku od likvidačního řešení v rámci insolvence. Likvidace ať už dobrovolná nebo nucená, kdy o nezbytnosti likvidace rozhodne soud, slouží k ukončení činnosti společnosti, vypořádání majetku mezi společníky a vyrovnání dosud neuhrazených dluhů, podmínkou je však nezádluženost podniku, kdy pasiva nepřevyšují aktiva. Pokud se tak již děje, má společnost povinnost podat na sebe insolvenční návrh k soudu¹ a vyřešit ukončení podnikání pomocí insolvenčního řízení, a to konkrétně formou konkursu.

Insolvenční řízení však nemusí sloužit pouze k likvidaci společnosti, ale také k předcházení likvidace pomocí reorganizace. Jedná se o insolvenční řízení sanační povahy, kdy společnost splňuje podmínky vstupu do insolvenčního řízení, ale cílem je ozdravit společnost od dluhů pomocí zákonem vymezených způsobů a pravidel.

Oba tyto způsoby upravují insolvenční předpisy, především pak insolvenční zákon². Jelikož se však jedná o zvláštní typ občanského soudního řízení, použijí se subsidiárně a přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu³, zákon o zvláštních řízeních soudních⁴ a v případech vymezených insolvenčním zákonem také exekuční řád^{5,6}.

Může se zdát, že česká právní úprava myslí na společnosti utápějící se v dlužích a pomocí zásahu soudů a činnosti insolvenčních správců napomáhá v řešení často bezvýchodné finanční situace. Problémem insolvenčního řízení však bývá jeho časová a finanční náročnost, strpění vnějších zásahů do vedení podniku a v důsledku toho pak nedobrovolné dopady v podobě změn v orgánech společnosti, změn v zakladatelských dokumentech či v zásadní proměně aktiv. Vedení společností tak často stojí před těžkou volbou, kdy na jedné straně mohou vstoupit do insolvenčního řízení ve formě reorganizace, ve kterém především věřitelé a soudy rozhodují o jejich konečném osudu, insolvenční správci přebírají poměrně zásadní

¹ § 98 ins. zákona

² zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

³ zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

⁴ zákon č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

⁵ zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

⁶ § 7 ins. zákona

pravomoci týkající se vedení podniku dlužníka a jeho dispozičních práv, soudy nad nimi vykonávají dohled a věřitelé kontrolují dodržování reorganizačního plánu a mají mimo jiné také široké možnosti, jak přimět soudy učinit opatření, která povedou ke skončení reorganizace a přeměně v konkurs⁷. Na druhé straně je zde možnost zvolit neformální řešení založené na dohodě dlužníka s věřiteli, v případě neúspěchu však hrozí rychlé spadnutí do konkursu, v horším případě trestněprávní odpovědnost statutárního orgánu při neplnění jeho povinností zahájit včas insolvenční řízení.

Doposud zde chyběla právní úprava umožňující vypořádání dluhů pomocí předem stanovených pravidel, ale bez podstatných zásahů soudů a insolvenčních správců. Existovaly zde možnosti, jak restrukturalizovat podnik a vypořádat své závazky, avšak dlužníci zde byli odkázáni na benevolenci svých věřitelů, která vyžadovala zpravidla téměř stoprocentní shodu mezi nimi, a poměry mezi věřiteli a dlužníkem byly založeny čistě na bázi obchodních vztahů.

Změnu tak přinesla až směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) o restrukturalizaci a insolvenční⁸, jež mimo jiné zavádí do evropského práva institut **preventivní restrukturalizace**. Ten by měl sloužit jako jakýsi mezičlánek mezi čistou snahou podniku o zlepšení své finanční situace a uspořádání svých dluhů a vstupem do insolvenčního řízení, tedy formálně náročného procesu při zapojení velkého množství externích subjektů.

Nejedná se o žádnou formu insolvenčního řízení, ale spíše o hybridní model vykazující prvky neformálnosti, neveřejnosti, univerzálnosti a konsensu zainteresovaných stran, jehož cílem bude ozdravení podniku bez zásadních vlivů soudů, bez zvýšených nákladů, které provázejí zdoluhavý proces reorganizace, a bez rizika automatické proměny formy řešení insolvence v konkurs v případě neúspěchu restrukturalizace^{9,10}.

V této práci se zaměřím především na řešení úpadku obchodní společnosti pomocí reorganizace včetně výhod a nevýhod této formy, od povolení reorganizace, přes reorganizační plány, úvěrové financování a ocenění majetkové podstaty, až po její zakončení. Významným ukazatelem, kudy může česká právní úprava směřovat a čím se může inspirovat, jsou právní

⁷ § 353 a násl. ins. zákona

⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132

⁹ § 363 ins. zákona

¹⁰ Sborník; 7. ročník odborné konference zaměřené na insolvenční právo; 9. října 2020; Praha, Insolvence 2008, 2020, s. 110-121

úpravy evropských států jako je Nizozemí či Německo. Srovnám proto tyto právní řády s tuzemskou úpravou a jejich podstatné rozdíly.

Jádrem práce je především připravovaný zákon o preventivní restrukturalizaci a směrnice, jež bude tímto předpisem implementována. Návrh tohoto zákona ovšem není v této době nijak připraven, první návrh včetně důvodové zprávy je očekáván v druhém kvartálu roku 2021, ale již dnes je možné říci, jakým směrem se bude připravovaný zákon ubírat a jakými právními řády se nechá inspirovat. Proto zde také bude srovnána připravovaná právní úprava s právními úpravami výše jmenovaných států, v jakých podstatných rozdílech se tyto úpravy liší a v jaké formě by mohla být tuzemská norma přijata s ohledem na zkušenost těchto i jiných evropských států.

Tato práce tak může být použita jako praktické shrnutí dosavadní právní úpravy a úpravy připravované s podobnostmi a rozdíly, výhodami a nevýhodami obou forem řešení dluhové pasti a shrnutí očekávaných přínosů, které by mohla nová úprava do českého právního řádu přinést.

2 Reorganizace

2.1 Úvod k reorganizaci

Od 1. ledna 2008 začal platit insolvenční zákon, který představil novou formu sanačního řízení a tím nahradil dosavadní postup vyrovnání zavedený v zákoně o konkursu a vyrovnání¹¹, jenž zde platil přes 17 let. **Reorganizace** je insolvenčním zákonem definována jako postupné uspokojování pohledávek věřitelů při zachování provozu dlužníkovy podniku, zajištěné opatřeními k ozdravení hospodaření tohoto podniku podle insolvenčním soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů a lze jí řešit úpadek nebo hrozící úpadek dlužníka. Na rozdíl od konkursu je však reorganizace přípustná pouze pro podniky s celkovým ročním úhrnem čistého obratu podle zákona o účetnictví¹² za poslední účetní období přesahující částku 50.000.000 Kč anebo s alespoň 50 zaměstnanci, ovšem tyto restriktce lze vyloučit, předloží-li dlužník před rozhodnutím o úpadku restrukturalizační plán schválený většinou věřitelů¹³.

Na rozdíl od institutu vyrovnání se dá říci, že je reorganizace značně úspěšnější variantou. Lze to částečně přičítat i „divokým devadesátkám“, kdy byla značně nižší finanční gramotnost podnikatelů, byla podstupována mnohem vyšší rizika, nebyla řádně domyšlena obchodní pravidla a zvyklosti a tento institut nebyl každému znám včetně toho, co obnáší. Na druhou stranu samotné počty celkem zahájených řízení o vyrovnání byly značně nižší. Od roku 1991 do roku 2007 bylo úspěšně provedených řízení o vyrovnání 48¹⁴ a od roku 2008 do roku 2012 bylo zahájeno 73 řízení o reorganizaci. Je však třeba zmínit, že se jedná pouze o zahájená řízení, nikoliv o úspěšné sanace podniků. Z těchto 73 řízení jich bylo 26 % přeměněno v konkurs ještě před rozhodnutím o úpadku a 15 % po rozhodnutí o úpadku¹⁵. Nelze však vždy hovořit o selhání procesu, když po splnění účelu reorganizace se řízení přemění v konkurs a je tak snazší podnik řádně zlikvidovat právě po značném uspokojení pohledávek věřitelů během reorganizace.

Důvodů pro malé četnosti výběru reorganizačního řešení je hned několik. Mezi podstatné patří fakt, že český insolvenční zákon předpokládá ozdravení podniku v průběhu

¹¹ zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů

¹² zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

¹³ § 316 ins. zákona

¹⁴ Richter T., Reorganizace povolené v prvních dvou letech účinnosti insolvenčního zákona – základní empirická pozorování, Obchodněprávní revue, č. 11, Praha, 2010

¹⁵ Rakytová T., Analýza reorganizací v České republice, Diplomová práce, Praha, 2013

reorganizace. V praxi však vidíme, že pokud už společnost spadne do úpadku, tak je většinou již v takových finančních problémech, že v této fázi restrukturalizace podniku již není možná. Málokdy se stává, že management podniku nezvládne svůj růst a uskuteční nevýhodné investice nebo se nedokáže zabezpečit proti výpadku poptávky po jeho produktu či služeb, a tak pomocí reorganizace může překlenout toto období a ozdravit se. Ve většině případů však vstup do insolvence již znamená zánik podniku nebo alespoň jeho podstatné části. Reorganizace tak nabízí řešení způsoby provedení reorganizace, při kterých se zachová část majetku, pozice zaměstnanců či fungování některého ze závodů. Dalším problémem může být neochota věřitelů ke schvalování reorganizačních plánů, kdy jim insolvenční zákon nenabízí dostatečná oprávnění zásahu do provozu dlužníka podniku a věřitelé tak nemají pod kontrolou své investice potřebné pro zachování provozu dlužníka. Insolvenční zákon by se tak mohl lépe inspirovat v americkém prostředí, kde řešení pomocí sanace je v podstatě nejefektivnější a nejrychlejší možností likvidace dlužníka majetku¹⁶. Přesvědčit se o tom lze i na provedeném průzkumu ve státech jako je Francie, Velké Británie a Německo, ze kterého vyplynulo, že v případě francouzského systému nastaveného s úmyslem zachování podniku a zaměstnanosti jsou výsledky nejhorší a k zachování podniku dochází v malém množství případů. Naopak britský liberální model nabízí věřitelům volné ruce nad správou dlužníka podniku a dochází zde k značně vyššímu množství ozdravujících procesů¹⁷. Další vinou malého počtu reorganizací je i tradiční česká nedůvěra věřitelů v ostatní věřitele, s čímž se pojí časová náročnost při schvalování reorganizačních plánů, a často nedostatečný zájem věřitelů o proces celého řízení, kdy mnohdy prodávají své pohledávky a ztrácí tedy vliv na toto řízení. Na tento stav ale mohou mít zpravidla vliv vnější krize na trhu, jako například finanční krize z roku 2008, jelikož pro úspěšnou sanaci podniku je potřeba, aby věřitelé věřili v lepší ekonomickou situaci pro dlužníka oproti té, kdy spadl do úpadku, a právě takovými silnými vnějšími vlivy je tato důvěra značně oslabena. Také je nutné podotknout, že celý proces bývá značně drahý, a to na nákladech a odměnách insolvenčního správce, nesplacených pohledávkách za zaměstnanci a dalších nákladech na právní, daňové a administrativní služby, ekonomické poradenství a ekonomické analýzy.

Pro úspěšnou reorganizaci je tak třeba splnit několik faktorů. Prvním, jak již bylo výše nastíněno, je ochota věřitelů vůbec jednat o reorganizačním plánu a poskytovat součinnost

¹⁶ Richter T., Insolvenční právo, Praha: ASPI, Wolters Kluwer, 2008, s. 396-397

¹⁷ Davydenko S., Franks, J.R., Do Bankruptcy Codes Matter? A Study of Defaults in France, Germany, and the U.K., American Finance Association, 2008, s. 7-10

soudu, insolvenčnímu správci a především dlužníkovi. Druhým je role dlužníka, jenž si musí uvědomit, že není vyhnutí vzdát se svých práv na úkor věřitelů a insolvenčního správce a vzdát se svého postavení nad kompletní kontrolou podniku. Třetím faktorem je úloha insolvenčního správce, který musí být morálně, právně a ekonomicky zdatný odborník, který musí sledovat i zájem věřitelů. Čtvrtým posledním faktorem je úloha insolvenčního soudu, jenž musí závčas reagovat na všechny podněty a přispět tak k rychlému a hospodárnému procesu.¹⁸

2.2 Moratorium

Než zmíním podstatné parametry reorganizace, je důležité přiblížit institut **moratoria**. Insolvenční zákon zná tento institut ve dvou ohledech, a to jako automatické neboli zákonné moratorium a moratorium soudní. Automatické nastává vždy v jakémkoliv zahájeném insolvenčním řízení a je vymezeno v ust. § 109 insolvenčního zákona. Se zahájením insolvenčního řízení tak nastávají zákonem předvídané účinky, kdy pohledávky a jiná majetková práva mohou být uplatněna pouze přihláškou, právo na uspokojení ze zajištění týkajícího se majetku dlužníka lze nabýt pouze za podmínek insolvenčního zákona, nelze provést výkon rozhodnutí či exekuce, pouze zahájit, a nelze uplatnit dohody mezi věřiteli a dlužníkem na právo na výplatu srážek ze mzdy. Tyto účinky trvají až do skončení insolvence nebo v případě reorganizace až do schválení reorganizačního plánu. Existuje zde však i soudní moratorium vymezené v ust. § 115 až 127. Jedná se o fakultativní institut, kterým soud chrání majetkovou podstatu a dlužníkovu podnikání před věřiteli po dobu tří měsíců s možností jeho prodloužení o 30 dnů. Původně se nad tímto institutem uvažovalo jako nad druhem nástroje neformálního řešení úpadku, pokud bylo v jeho průběhu dosaženo dohody s věřiteli o restrukturalizaci dlužníkovu podniku, ovšem v praxi nesplnil svá očekávání a stal se téměř mrtvým a nevyužívaným institutem¹⁹.

Záměrem zákonodárce bylo, obdobně jako v případě reorganizace, nastavit prostředí, ve kterém umožní zachovat provoz dlužníkovu podniku, pokud tak přinese vyšší zisk věřitelům, a udržet pracovní pozice zaměstnancům podniku. V ochranném období je dlužník chráněn před individuálním či kolektivním vymáháním pohledávek ze strany věřitelů a před ukončováním smluv od dodavatelů. Nelze tak provést žádné exekuce či vydat rozhodnutí o úpadku dlužníka. Jemu je tak zajištěn relativně stabilní provoz podniku, pokud přednostně hradí závazky vzniklé v době 30 dnů od zahájení moratoria. S tím je ovšem spojen negativní důsledek v podobě

¹⁸ Kislingerová E., Richter T., Smrčka L. a kol., Insolvenční praxe v České republice v období 2008 – 2013, Praha, C.H. Beck, 2013, s. 29-37

¹⁹ Richter T., Insolvenční právo, 2. doplněné a upravené vydání, Praha, Wolters Kluwer, 2017, s. 273-277

zveřejnění moratoria v insolvenčním rejstříku a s tím spojována ztráta důvěry věřitelů a dodavatelů v ozdravení dlužníkovy podnikání²⁰.

V období od ledna 2008 do prosince 2018 bylo zahájeno celkem 19.323 konkursních řízení, 197 reorganizací a pouze 54 případů vyhlášení moratoria²¹, z nichž však většina nedosáhla svého účelu a byly přeměněny v konkursy. I přestože může o moratorium zažádat jakýkoliv podnikatel, lze vytyčit nejčastější důvody, proč je tento počet tak nízký. Jedním z vysvětlení je přílišná složitost a nepraktičnost samotného insolvenčního zákona. Jsou tak nastaveny vysoké nároky na kvóra souhlasu věřitelů či krátká ochranná doba. Již zmíněná publicita podkopává důvěru věřitelů, a především je tento institut využíván podniky pozdě a až v situaci, když jsou již za hranicí možnosti finančního ozdravení. Jednatelé tak mnohdy díky těmto nevýhodám nechtějí podstupovat náročný proces insolvence a uchylují se k rizikovějším transakcím s cílem ještě zachránit podnik nebo volí postupy na hraně kriminality, aby oddálili či zamezili přístup věřitelům k aktivům dlužníka²². Do moratorií tak zpravidla vstupují vyprázdněné podniky, kde již není co zachraňovat. Z výsledků výzkumů vyšlo najevo, že z 54 případů zahájených moratorií 68 % podniků skončilo v konkursu a 26 % v reorganizaci, přičemž přibližně polovina reorganizací končí přeměnou v konkurs. Dalo by se tak vyvodit, že 80 % moratorií skončí konkursem²³. Z těchto výsledků i všech zmíněných negativ spojených s moratoriem lze konstatovat, že se nejedná o institut splňující svůj účel.

Obdobných statistických výsledků také dosahuje institut tzv. **předbalené reorganizace** (pre-packed reorganizace), která spočívá v tom, že dlužník spolu s insolvenčním návrhem navrhuje reorganizaci předloží i reorganizační plán schválený věřiteli²⁴ s tím rozdílem, že tímto způsobem se úspěšně restrukturalizuje větší množství podniků (28 % bylo úspěšných a 30 % stále s nejasným výsledkem v době výzkumu). Lze tak pozorovat, že v těchto případech mají dlužníci větší motivaci ozdravit svůj podnik, a ne využít institutu moratoria pro oddálení úpadku.²⁵

²⁰ § 115 a násl. ins. zákona

²¹ Crefoport Tisková zpráva společnosti z ledna 2019, Praha, 2019

²² Smrčka L., Plaček J., Schönfeld J. a kol., Insolvenční řízení (očekávání, reality a budoucnost insolvenčního zákona), Praha, Professional Publishing, 2016, s. 262-265

²³ Schönfeld J., Kuděj M., Louda L., Sedláček D., Smrčka L., Transformace a restrukturalizace podniku, Praha, C.H. Beck, 2018, s. 208-212

²⁴ § 148 odst. 2 a § 316 odst. 5 a 6 ins. zákona

²⁵ Schönfeld J., Jsou formální restrukturalizace skutečně úspěšné?, Insolvenční praxe, Problémy a výzvy pro léta dvacátá, Praha, C.H. Beck, 2020, s. 45-56

2.3 Povolení reorganizace

Samotné zahájení reorganizace je podmíněno rozhodnutím insolvenčního soudu²⁶. Tomuto rozhodnutí však předchází dva různé postupy s rozdílnými účinky na celé řízení. Prvním je tzv. **konsensuální reorganizace** spočívající dohodě dlužníka s jeho hlavními věřiteli ještě před zahájením insolvenčního řízení. Samozřejmě tato dohoda může mít několik podob, v ideálním případě by došlo k dohodě se všemi věřiteli a finanční ozdravení podniku by tak mohlo zcela proběhnout mimo insolvenční řízení a pouze v rámci obchodních vztahů. Jelikož však nemusí být všichni věřitelé pro tento způsob, lze tuto dohodu schválit pouze majoritními věřiteli a promítnout ji do reorganizačního plánu, který dlužník spojí s návrhem na zahájení insolvence (pre-packed reorganizace), jak bylo zmíněno výše. Tímto způsobem lze výrazně zkrátit počáteční fázi řízení až na 15 dnů²⁷, pro společnosti nesplňující kvantitativní test 50 zaměstnanců či ročního obratu podle ust. § 316 odst. 4 je tento způsob jediný, jak vstoupit do reorganizace²⁸, dlužníkova jednání s věřiteli mohou proběhnout neveřejně či veřejně pod ochranou soudního moratoria a dlužník by se tak měl vyhnout nejistotě ohledně souhlasu podstatných věřitelů v pozdějších fázích řízení. Problém však může nastat v případě, kdy dlužník nevyjedná podporu věřitelů v dostatečném množství a nesouhlasící nezahrne do předloženého plánu. V případě jejich úmyslného zatajení či jejich nezahrnutí v důsledku vědomé nedbalosti, tak soud rozhodne o konverzi reorganizace v konkurs²⁹. Nezahrne-li je však v omluvitelném případě, kdy o nich nevěděl a vědět nemohl, může tento nedostatek zhojit jejich souhlasem na dalším věřitelském hlasování, jedná-li se o věřitele splňující kvantitativní test. Nejasná situace však nastává, pokud dlužník tento test nesplňuje, ale na zasedání věřitelů by i přesto dodatečně dosáhl potřebné většiny hlasů pro schválení reorganizačního plánu. Toto řešení by tak bylo možné v případě otevřeného benevolentního výkladu § 150 a § 151 nastavujícího pravidla pro schvalování reorganizačního plánu věřiteli a soud by tak mohl konstatovat splnění podmínky v ust. § 315 odst. 5. Doposud mi však není známa situace, která by toto řešení vyžadovala.

Druhým postupem je **nekonsensuální reorganizace**, která nastává v případě, kdy věřitelé nesouhlasí s předloženým plánem nebo jim takový plán vůbec není předložen. Důvodů může být spousta: oddalování úpadku ze strany dlužníka či věřitelů za účelem oddálení zúčtované ztráty, neochota věřitelů nést větší náklady na insolvenční řízení, věřitelé

²⁶ § 149 odst. 1, § 328 a § 329 odst. 1 ins. zákona

²⁷ § 134 a § 148 odst. 1 ins. zákona

²⁸ § 316 odst. 4 a 5 ins. zákona

²⁹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5.10.2015, č.j. 4 VSPH 646/2015 (MSPH 79 INS 13739/2014)

nepředpokládají vyšší zhodnocení oproti rychlejšímu konkursu či samotná nedůvěra ve schopnosti statutárních orgánů nebo mezi samotnými věřiteli. Podáním insolvenčního návrhu bude majetek dlužníka pod ochranou automatického moratoria a budou mu omezena dispoziční práva, jež budou pod dohledem insolvenčního správce se zvláštním povolením³⁰. Dlužník může do rozhodnutí o úpadku podat návrh na povolení reorganizace, jinak tak musí učinit nejpozději deset dní před první schůzí věřitelů, která se koná po rozhodnutí o úpadku³¹. Na schůzi věřitelů tak mohou věřitelé tento návrh schválit, nebo rozhodnout o způsobu řešení konkursem, což soud následně schválí, anebo rozhodnout o způsobu řešení konkursem, ale nikoli podle návrhu dlužníka. V tomto případě soud přezkoumá návrh věřitelů a pokud dospěje k názoru, že nesplňuje podmínky pro jeho splnění, může rozhodnout o způsobu řešení konkursem³². Proti rozhodnutí soudu o schválení reorganizace není odvolání přípustné. Zamítne-li soud návrh na reorganizaci, pokračuje se řádně v insolvenčním řízení, prohlásí se konkurs na majetek dlužníka a mohou nastat odpovědnostní povinnosti statutárního orgánu³³.

Pro povolení reorganizace je rovněž nutné splnit několik základních podmínek, ať už se jedná o jakýkoliv ze zmíněných postupů. První podmínkou je, že dlužníkem musí být podnikatel a reorganizace se týkat jeho podniku³⁴. Blíže tento pojem definoval Vrchní soud v Praze v tom smyslu, že tuto činnost vykonává na vlastní účet a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku využívající tak složky jako jsou zaměstnanci, aktiva, know-how apod. Nemůže se tak jednat o společnosti vymáhající jednu pohledávku nebo mající nároky z jedné směnky³⁵. Je však potřeba zohlednit holdingy, které vlastní akcie či jiné podíly společností v koncernu, bez však schválené reorganizace těmto holdingům by nemuselo dojít k povolení reorganizace ostatních společností v koncernu. Druhou podmínkou je splnění již výše zmíněného kvantitativního testu podle § 316 odst. 4. Třetí podmínkou je vyloučení předem vymezených subjektů, jako jsou právnické osoby v likvidaci, obchodníci s cennými papíry, osoby oprávněné k podnikání na komoditní burze podle zákona o komoditních burzách³⁶ a finanční instituce podle hlavy IV. insolvenčního zákona³⁷. Poslední čtvrtou podmínkou je sledování poctivého záměru dlužníka³⁸. Je-li statutární orgán dlužníka nepochybně oddělený od

³⁰ § 25 odst. 3, 109 a 111 ins. zákona

³¹ § 318 odst. 1 ins. zákona

³² § 326 odst. 1 a § 339 odst. 3 ins. zákona

³³ § 325, 326, 327, 328 a 147 odst. 3 ins. zákona

³⁴ § 316 odst. 2 ins. zákona

³⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30.6.2015, sp. zn. 3 VSPH 789/2015 (MSPH 99 INS 2391/2015)

³⁶ zákon č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách, ve znění pozdějších předpisů

³⁷ § 316 odst. 3 a § 368 odst. 3 ins. zákona

³⁸ § 326 odst. 1 písm. a) a § 348 odst. 1 písm. b) ins. zákona

společníků, posuzuje se tato podmínka lépe nežli v případech stejného jednatele i společníka. V tomto případě lze tak hůře potlačit morální hazard vznikající na straně statutárního orgánu, neboť nelze příliš často očekávat, že bude upřednostněn zájem věřitelů nad zájmy společníků, jak je tomu v insolvenčním řízení vyžadováno. Sice zatím nebyl soudy definován poctivý záměr v řízení o reorganizaci, lze však aplikovat výklad Nejvyššího soudu v řízení o oddlužení³⁹. Ten jako příklad uvádí „jednání směřující k poškozování věřitelů (lhostejno, že nesankcionované normami trestního práva) v době před zahájením insolvenčního řízení, o zatajování skutečností týkajících se majetkových poměrů dlužníka apod“. Ve výsledku však vždy bude o konkrétní situaci rozhodovat soud a bude v diki jednotlivých soudců posoudit veškeré okolnosti vyvozujičích případnou nepoctivost.

V obsahu návrhu na povolení reorganizace musí být kromě obecných náležitostí⁴⁰ také označení dlužníka a osob oprávněných za něj jednat, údaj o způsobu navrhované reorganizace, přičemž tímto způsobem není dlužník vázán, údaje o kapitálové struktuře a majetku osob ovládajících dlužníka nebo které s ním tvoří koncern. Tento bod v případě věřitelského návrhu věřitel uvádí, zná-li tyto údaje, a seznam majetku, závazků a změn, ke kterým mezi těmito seznamy došlo od jejich posledního předložení⁴¹. Problematické je ustanovení umožňující dlužníkovi odklonit se od způsobu navrhované reorganizace, jelikož jsou tímto věřitelé postaveni do značné nejistoty ohledně směřování dlužníka a dlužníkovi to naopak umožňuje nehledat společný konsensus řešení úpadku s ostatními věřiteli. Navíc je toto ustanovení neaplikovatelné v případě dlužníků nesplňujících kvantitativní test, protože k povolení reorganizace je třeba už schváleného reorganizačního plánu, kterým se musí řídit.⁴²

Nakonec je nutné zmínit provoz a správu dlužníkovu majetku, jelikož tyto se budou lišit jak u konsensuální a nekonsensuální reorganizace, tak před a po jejím povolení. Do vydání rozhodnutí o povolení reorganizace bude správa podniku náležet dlužníkovi s obecnými omezeními dle § 111 a omezením dle § 324, který zakazuje managementu dlužníka jednat jakýmkoliv způsobem, který by mohl mařit nebo ohrozit navrhovanou reorganizaci. Věřitelé v této fázi také mohou navrhnout soudu ustanovení předběžného správce a omezit dlužníkovu dispoziční oprávnění⁴³, soud může rovněž ustanovit prozatímní věřitelský výbor⁴⁴. Povolením

³⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.7.2011 sp. zn. 29 NSCR 14/2009 (KSPH 55 INS 316/2008)

⁴⁰ § 42 odst. 4 občanského soudního řádu

⁴¹ § 319 ins. zákona

⁴² Richter T., Insolvenční právo, 2. doplněné a upravené vydání, Praha, Wolters Kluwer, 2017, s. 461-484

⁴³ § 112 a 113 ins. zákona

⁴⁴ § 61 a 62 ins. zákona

reorganizace sice dále trvá automatické moratorium a dlužníkovu managementu zůstávají dispoziční oprávnění, avšak dosavadní omezení vzniklá rozhodnutím soudu nebo ze zákona zanikají a je vyžadován souhlas věřitelského výboru ke všem jednáním, jejichž důsledkem se významně změní hodnota majetkové podstaty nebo postavení věřitelů anebo míra uspokojení věřitelů⁴⁵. Nad těmito činnostmi bude vykonávat dohled insolvenční správce a soud může vymezit další omezení dispozičních oprávnění dlužníka⁴⁶. Nakonec insolvenční správce rozhoduje v působnosti valné hromady nebo členské schůze, nejsou-li splněny podmínky § 333 odst. 2.

2.4 Reorganizační plán

Podle insolvenčního zákona reorganizační plán vymezuje právní postavení dotčených osob v důsledku povolené reorganizace, a to na základě opatření sledujících ozdravení provozu dlužníkovu podniku a uspořádání vzájemných vztahů mezi dlužníkem a jeho věřiteli⁴⁷. Jedná se o zásadní základní dokument celého řízení, jenž nově vymezuje rozsah a obsah pohledávek za dlužníkem, stanovuje nová opatření směřující k ozdravení podniku dlužníka, nastavuje průběh reorganizace, věcná práva k majetkové podstatě a mnoho dalších práv a povinností, kterým se budu věnovat níže⁴⁸.

2.4.1 Sestavení plánu

V případech konsensuální reorganizace je situace jasná. Dlužník předkládá soudu reorganizační plán schválený věřiteli již s insolvenčním návrhem. V případech nekonsensuální reorganizace se použijí ustanovení § 339, ze kterých vyplývá, že dlužník má přednostní právo předložit reorganizační plán ve lhůtě 120 dnů od povolení reorganizace s tím, že soud může tuto lhůtu prodloužit o dalších 120 dní, neoznámí-li dlužník soudu, že reorganizační plán předložit nehodlá. Věřitelé však mohou prostou většinou hlasů⁴⁹ na schůzi věřitelů odebrat dlužníkovi přednostní právo sestavit plán. Toto právo má i insolvenční soud v případech vyjmenovaných v § 339 odst. 4, kdy dlužník oznámí soudu, že nehodlá plán předložit, vyjdou-li najevo skutečnosti nasvědčující záměr dlužníka sestavení plánu zmařit či v jeho sestavování nepokračuje. V tomto případě tak soud zpravidla přemění reorganizaci v konkurs. Složitější situace však nastává v případě odejmutí přednostního práva sestavit reorganizační plán schůzi

⁴⁵ § 229 odst. 3 písm. d) a § 330 ins. zákona

⁴⁶ § 331 a § 332 ins. zákona

⁴⁷ § 338 odst. 1 ins. zákona

⁴⁸ § 338 a násl. ins. zákona

⁴⁹ § 49 odst. 1 ins. zákona

věřitelů, přičemž samotní věřitelé nenavrhnou soudu jednoho z věřitelů, kterého by soud pověřil se sestavením reorganizačního plánu. Soud totiž nemůže legitimovat k sestavení reorganizačního plánu jinou osobu, než která se připojila k návrhu na povolení reorganizace, a tou může být pouze věřitel⁵⁰. V tomto případě tak soud může vybrat jiného z věřitelů, jenž povolení reorganizace navrhl a sám na schůzi věřitelů nehlasoval pro odejmutí přednostního práva.⁵¹

2.4.2 Způsoby provedení reorganizace

Reorganizaci lze provést jedním či několika způsoby uvedenými § 341 v odst. 1 a vždy v něm musí být uvedeny veškeré zásahy do práv věřitelů postihnutými těmito způsoby, ať už se jedná o snížení jejich pohledávek či odklad splatnosti⁵². Prvním možným způsobem je podle písm. a) restrukturalizace pohledávek věřitelů, jež může spočívat ve změnách v jejich výši, splatnosti, úrokového výnosu, pořadí či jiných změn. V případech konsensuální reorganizace bude situace jednodušší, jelikož záleží na dohodě dlužníka s věřiteli. V případě nekonsensuální však musí dojít k dohodě mezi skupinami věřitelů, a ne mezi jednotlivými věřiteli zvlášť, k tomu níže.

Druhým způsobem je zvýšení základního kapitálu pomocí převedení pohledávek společnosti do podílů na základním kapitálu dlužníka, čímž se dosáhne jeho zvýšení vydáním akcií nebo jiných cenných papírů dlužníkem podle písm. e). V případech konsensuální reorganizace tak bude zpravidla dlužník nabízet akcie svým věřitelům s předkupním právem k nim v souladu se schváleným reorganizačním plánem, ovšem v případě nekonsensuální reorganizace bude situace složitější, jelikož ne každý věřitel bude souhlasit s vydáním nových akcií. Přesto by jim dle mého názoru měla být zachována přednostní práva, aby byl naplněn eurokonformní výklad⁵³. Zvýšení může samozřejmě proběhnout i samotným vydáním akcií nebo obchodních podílů, ale tím se bude měnit kontrola nad dlužníkem, ke které níže.

Podle písmen b), c) a d) lze převést majetek dlužníka nebo jeho část na nově založené společnosti či přímo na věřitele a výtěžek buďto může uspokojit pohledávky věřitelů či věřitelé mohou sami získat podíly v těchto nových společnostech. Vedle toho lze také prodat celý majetek, jeho část či podíly dlužníka na nový třetí subjekt, čímž ten přebírá alespoň částečně

⁵⁰ § 339 odst. 6 a § 317 odst. 1 ins. zákona

⁵¹ Richter T., Insolvenční právo, 2. doplněné a upravené vydání, Praha, Wolters Kluwer, 2017, s. 484-520

⁵² § 341 ins. zákona

⁵³ čl. 29 směrnice 77/91/EHS a čl. 33 směrnice 2012/30/EU

nad dlužníkem kontrolu, přičemž musí splnit požadavky zákona o ochraně hospodářské soutěže⁵⁴. Zatímco však v případě konkursu zpeněžuje majetek insolvenční správce, jenž je odborně kvalifikován, pojištěn, motivován výší zpeněžení a je nezávislý na dlužníkovi a věřitelích, v případě reorganizace majetkovou podstatu prodává statutární orgán dlužníka, u něhož se tyto předpoklady nedají vždy očekávat a hrozí zde vysoký morální hazard při převádění majetku či podílů za ne vždy výhodných podmínek a nejlepšího uspokojení věřitelů. Management dlužníka je zde tak sváděn převádět majetek na třetí osoby za jiným účelem, než je nejvyšší uspokojení věřitelů. Proto by zde v těchto případech měl být pod kontrolou soudů, ale ty ne vždy vidí do celého procesu a nemohou vždy zjistit, zda prodej proběhl transparentně a nestranně.⁵⁵

Nakonec jedním ze způsobů provedení reorganizace může být i podle písm. g) změna zakladatelského dokument nebo stanov anebo jiných dokumentů upravujících vnitřní poměry dlužníka a podle písm. f) zajištění financování, kterému se věnuji v čl. 2.5.

2.4.3 Rozhodování věřitelů

Minimálně 15 dní před schůzí věřitelů, která rozhoduje o schválení reorganizačního plánu, musí jeho předkladatel předložit věřitelům zprávu o reorganizačním plánu, která obsahuje dostatečné informace o návrhu reorganizačního plánu včetně samotného plánu, jeho shrnutí a zhodnocení jeho dopadu na věřitele. Před jejím zveřejněním ji však musí schválit soud. Zpráva musí obsahovat dostatečné informace, aby věřitel byl schopen se rozhodnout pro její schválení, a to zejména znal informace o plnění a v jaké hodnotě se nabízí jednotlivým věřitelským skupinám⁵⁶, bližší náležitosti pak stanoví vyhláška⁵⁷. Tato vyhláška dále rovněž obsahuje podrobnější pravidla pro sestavování reorganizačních plánů. Zákon sice doslovně nestanovuje pravidlo, že musí být se zprávou předložen i reorganizační plán, judikatura však toto pravidlo zavádí⁵⁸.

Pro účely schválení reorganizačního plánu se věřitelé rozdělují do skupiny vymezených reorganizačním plánem⁵⁹. Při vytváření skupin jsou věřitelé rozděleni tak, aby v každé skupině

⁵⁴ zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁵ Sprinz P., Jirmásek T., Řeháček O., Vrba M., Zoubek H. a kol., Insolvenční zákon. Komentář. 1. vydání. Praha, C.H. Beck, 2019, s. 871-877

⁵⁶ § 343 ins. zákona

⁵⁷ vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13.9.2012, sp. zn. 1 VSPH 1223/2012-B-66 (KSUL 43 INS 4584/2011)

⁵⁹ § 337 a § 344 ins. zákona

byli věřitelé se zásadně shodným právním postavením a se zásadně shodnými hospodářskými zájmy. V plánu se rovněž musí uvést, podle jakých kritérií k rozdělení došlo. Podle odst. 2 § 337 tak musí být vytvořeny minimálně tyto skupiny: každý zajištěný věřitel, společníci a členové dlužníka a věřitelé nedotčeni reorganizačním plánem. Každý zajištěný věřitel bude ve své vlastní skupině. Od tohoto pravidla se však lze odchýlit na základě dohody dlužníka s věřiteli⁶⁰. Rovněž budou v těchto skupinách pouze podle výše zajištění, to bude určeno podle ocenění majetkové podstaty⁶¹ (k tomu blíže v čl. 2.6), ve zbytku nezajištěné pohledávky budou zařazeni do skupin s nezajištěnými věřiteli. Další skupinou jsou nezajištění věřitelé. Ti se zpravidla zařazují do jedné skupiny, zákon však nevyklučuje vytvoření více těchto skupin, podstatné je však vždy splnit pravidlo, aby věřitelé shodného právního postavení a se zásadně stejnými hospodářskými právy byli ve stejné skupině. Společníci a členové dlužníka rovněž tvoří samostatnou skupinu, k jejím hlasům se však za splnění zákonných podmínek nepřihlíží⁶². Poslední skupinou jsou věřitelé nedotčeni reorganizačním plánem, kteří se vždy považují za skupinu, která reorganizační plán přijala⁶³. Ust. § 337 odst. 3 a 4 nedotčenou pohledávku vymezuje jako jejíž výši, splatnost ani další její vlastnosti a práva s ní spojená reorganizační plán nemění, nebo pohledávka, o které věřitel písemně uznal, že není reorganizačním plánem dotčena, či plánem akcelerovaná pohledávka. Je však vždy nutné posoudit, zda je vždy dlužník schopen tuto nedotčenou pohledávku splnit, když je takto reorganizačním plánem označena. Věřitelé mající pohledávky za majetkovou podstatou či jim na roveň postavených⁶⁴ nebudou vytvářet skupiny, jelikož se jich reorganizační plán vůbec nemůže dotknout a musí být uhrazeny ihned poté, co se plán stane účinným, ledaže by bylo mezi dlužníkem a příslušným věřitelem dohodnuto jinak⁶⁵. Zařazení věřitelů do správných skupin před schválením reorganizačního plánu přezkoumává soud, a to ze své vlastní dohledací činnosti či na návrh věřitele⁶⁶.

Hlasování jednotlivých věřitelských skupin probíhá pomocí dvou hlasovacích většin, a to prostou většinou všech hlasujících členů podle hlav a prostou většinou podle jmenovité hodnoty pohledávek hlasujících členů skupiny, tedy podle výše jejich pohledávek. U hodnoty pohledávek společníků patřící do skupiny podle § 335 se tato většina počítá ze základního kapitálu a musí činit alespoň 2/3 jeho výše. Pokud je jeden věřitel zařazen do více skupin,

⁶⁰ § 167 odst. 1 ins. zákona

⁶¹ § 167 odst. 3 ins. zákona

⁶² § 335, 348 odst. 2 a 349 ins. zákona

⁶³ § 347 odst. 4 ins. zákona

⁶⁴ § 168 a 169 ins. zákona

⁶⁵ § 348 odst. 1 písm. e) ins. zákona

⁶⁶ § 337 odst. 5 a 6 ins. zákona

hlasuje prostřednictvím každé pohledávky zvlášť. Soud má v případech zneužití hlasování věřitele možnost k tomuto hlasu nepřihlížet⁶⁷. Věřitelé mohou hlasovat o přijetí reorganizačního plánu i mimo schůzi věřitelů či za použití hlasovacích lístků, pokud jsou splněny zákonné podmínky^{68, 69}.

2.4.4 Rozhodování soudu

Je-li reorganizační plán schválen všemi skupinami věřitelů, soud následně přezkoumá, zda jsou splněny všechny podmínky v § 348 odst. 1 a poté plán schválí. Za prvé plán musí být v souladu s insolvenčním zákonem a jinými předpisy. Soud tedy také zkoumá, zdali byli věřitelé rozděleni do správných skupin a zdali jim plán přiznává poměrné uspokojení shodující se s ostatními v této skupině⁷⁰, nerozhodl-li o tomto již dříve. Za druhé také bude posuzovat, zda dlužník nesleduje nepoctivý záměr. Za třetí plán schválí, jestliže byl každou skupinou řádně přijat a byla správně sestavena skupina věřitelů nedotčených plánem. Za čtvrté posoudí test nejlepšího zájmu, který předpokládá, že podle znaleckého ocenění majetkové podstaty nezíská žádný věřitel méně, než by získal v případě konkursu, nesouhlasí-li ten s tímto postupem. Nakonec za páté zjistí, zdali byly pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené již uhrazeny nebo mají být uhrazeny ihned po nabytí účinnosti plánu, ledaže bylo dohodnuto mezi těmito věřiteli a dlužníkem jinak.

Není-li však reorganizační plán schválen všemi věřitelskými skupinami a nezmění-li nebo nedoplní-li ho dlužník a poté nepředloží k novému schválení⁷¹, může soud po splnění podmínek v § 348 odst. 2 a § 349 nahradit jejich souhlas soudem, tzv. cram-down. Účelem je tak předejít potenciálním obstrukcím ze strany věřitelů. Mimo výše uvedených podmínek tak bude podle těchto ustanovení zkoumat další čtyři obecné podmínky, a to zdali se pro návrh vyslovila alespoň jedna skupina věřitelů dotčených plánem kromě skupiny společníků. Dále je zajištěno rovné zacházení se všemi věřiteli v nesouhlasících skupinách, posléze zdali uskutečnění a schválení plánu nepovede k dalšímu úpadku společnosti či její likvidaci, není-li tato varianta předvídána. Nakonec pak zdali je plán vůči nesouhlasícím věřitelům spravedlivý. K tomuto pravidlu § 349 nastavuje domněnky pro každý typ skupiny věřitelů. Z těch podstatnějších podmínek lze ve zkratce jmenovat u zajištěných věřitelů tu podmínku, že musí

⁶⁷ § 347 ins. zákona

⁶⁸ § 345 a 346 ins. zákona

⁶⁹ Maršíková, J. a kol., Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/878 a prováděcími předpisy. 3. vydání, Praha, Leges, 2018, s. 719-726

⁷⁰ § 1 písm. a) a § 5 ins. zákona

⁷¹ § 350 odst. 3 ins. zákona

získat k zajištění svých pohledávek obdobný druh zajištění v minimální hodnotě stanovené reorganizačním plánem a nesmí obdržet plnění menší, než je stanovené ve znaleckém posudku, k tomu blíže v čl. 2.6. Nezajištění nesouhlasící věřitelé tak musí získat plnění minimálně takové, jaké bylo stanoveno v reorganizačním plánu včetně úroku⁷², nebo jinak žádný z věřitelů v podřízených skupinách nezíská žádné plnění. V tomto případě se tak společníci nevyhnou úpravě reorganizačního plánu tak, aby ve výsledku nezískali žádné plnění, chtějí-li, aby byl soudem schválen plán v tomto znění.⁷³

2.4.5 Účinky a provádění plánu

Od nabytí právní moci rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu soudem se stává plán účinný, nebyla-li účinnost odložena na pozdější datum, a rozhodnutí je tak závazné pro všechny účastníky plánem dotčené⁷⁴. Nastává tak další fáze reorganizace, se kterou se pojí některé významné účinky a dochází ke změnám v kontrole a správě dlužníka a jeho majetku.

Jeden z nejvýznamnějších účinků je uveden v § 356 odst. 1, jenž způsobuje zánik všech práv věřitelů vůči dlužníkovi, a to i těch nepřihlášených. Všechna tato práva tak budou nahrazena těmi v plánu nebo není-li zákonem stanoveno jinak. Dluhy uvedené v § 168 a § 169⁷⁵ jsou již uhrazeny, budou uhrazeny hned po nabytí účinnosti plánu či tito věřitelé budou mít zajištěné jistoty ohledně splnění těchto pohledávek. V plánu dále budou stanovena práva věřitelů nedotčených plánem a způsob vypořádání se zajištěným majetkem. Odst. 3 dále stanovuje, že práva věřitelů vůči spoludlužníkům a ručitelům dlužníka zůstávají plánem nedotčena. Tyto osoby tak budou mít povinnost přihlásit si své regresivní nároky vůči dlužníkovi jako podmíněné. Problém však nastává v případech, kdy jsou tyto zajištěné pohledávky nahrazeny jinými, sníženy či kompletně konvertovány v akcie nebo podíly ve společnosti. Řešení by mělo být takové, že poskytovatelé zajištění tak budou ručit pouze do výše rozdílu mezi původní pohledávkou a tou novou či částkou odpovídající hodnotě nepeněžitěho plnění.⁷⁶

Méně srozumitelnější situace však nastává v ustanovení § 356 odst. 2, který stanoví, že účinností reorganizačního plánu zanikají práva třetích osob k majetku, který náleží do

⁷² § 170 odst. a) a b) ins. zákona

⁷³ Sprinz P., Jirmásek T., Řeháček O., Vrba M., Zoubek H. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 894-905

⁷⁴ § 352 ins. zákona

⁷⁵ pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou

⁷⁶ Richter T., Insolvenční právo, 2. doplněné a upravené vydání, Praha, Wolters Kluwer, 2017, s. 484-520

majetkové podstaty, a tato práva vznikají osobám uvedeným v reorganizačním plánu za podmínek v něm stanovených, není-li v tomto zákoně nebo v reorganizačním plánu stanoveno jinak. Přísnějším výkladem by tak mohlo dojít k zániku práv osob, které se nezúčastní insolvenčního řízení, a majetek dlužníka by tak o tato práva vzrostl, konkrétně nájemní práva a věcná břemena, a tyto osoby by tak bez nároku na kompenzaci o tato práva přišly. Došlo by tak k neústavnímu zásahu do těchto práv, a proto je příhodnější vykládat toto ustanovení úžeji a nezahrnovat tato práva mezi ty zanikající.⁷⁷

Od nabytí účinnosti plánu se osobou s dispozičním oprávněním stává opět management dlužníka⁷⁸, jsou-li však tato práva reorganizačním právem omezena, vykonává je místo managementu insolvenční správce. Vykoná-li však tato práva dlužník bez souhlasu insolvenčního správce, jsou tyto úkony neplatné⁷⁹. Věřitelský výbor kontroluje provádění reorganizačního plánu a může si vyhradit předem některé právní úkony, které nemůže dlužník bez jeho předběžného souhlasu učinit, i když tyto úkony nejsou uvedeny v plánu⁸⁰. Insolvenční soud nadále pokračuje v dohledu nad podnikáním dlužníka⁸¹ a zákon rovněž vyžaduje, aby změny zakladatelských právních jednání byly promítnuty v obchodním rejstříku a sbírce listin, tuto část má na starost insolvenční správce⁸².

Dlužník má také možnost schválený plán změnit za účelem lepší splnitelnosti, k tomu však vyžaduje schválení věřitelů i soudu, jenž zveřejní návrh změny v insolvenčním rejstříku. Věřitelům je poskytnuta 30denní lhůta pro schválení změn, platí však, že nevyjádří-li se, souhlasí se změnami⁸³. Aby nemuseli věřitele neustále kontrolovat insolvenční rejstřík, měl dlužník povinnost tento návrh všem na vlastní náklady rozeslat a každému byla poskytnuta 30denní lhůta pro vyjádření se počítaná od doručení. Zákonodárce však toto pravidlo novelou z roku 2019 zrušil bez odůvodnění, pravděpodobně za účelem urychlení těchto řízení.⁸⁴

2.5 Úvěrové financování

K zajištění provozu podniku a zachování takového prostředí, aby bylo možné zajistit dlužníkovi pokračování v podnikání, je nutné přistoupit ke krokům, které by měly tento stav

⁷⁷ Richter T., Insolvenční právo, 2. doplněné a upravené vydání, Praha, Wolters Kluwer, 2017, s. 521

⁷⁸ § 2 písm. f) ins. zákona

⁷⁹ § 353 odst. 1 a § 354 odst. 4 ins. zákona

⁸⁰ § 355 ins. zákona

⁸¹ § 364 ins. zákona

⁸² § 353 odst. 3 a § 354 odst. 1 ins. zákona

⁸³ § 361 ins. zákona

⁸⁴ zákon č. 31/2019 Sb., kterým se mění insolvenční zákon

zachovat. Zpravidla tak prvním krokem bývá propuštění části zaměstnanců či zkrácení pracovní doby při zachování stejného objemu výroby a provozního zisku, jelikož právě náklady na pracovníky bývají jedni z těch nejvyšších. Dále je rovněž nutné snížit jakékoliv další provozní náklady, ale přesto zachovat minimálně takový cash-flow, aby byl generován zisk, protože dojde-li ke zastavení provozu závodu, je často velmi těžké provoz opět obnovit.⁸⁵ Nepodaří-li se i přes tyto úspory či investice z interního kapitálu zachovat provoz podniku, musí být zajištěno **úvěrové financování**.

Pojem úvěrového financování je v českém insolvenčním pojetí o něco širší, než bývá v zahraničních právních úpravách. Oproti těmto tak tuzemské úvěrové financování neznamená pouze poskytnutí finančních prostředků, ale i jiné typy transakcí jako zachování smluv na dodávky energií a surovin. Ovšem pro samotné poskytovatele financování není dlužník v úpadku zpravidla výnosnou investicí. Proto jim insolvenční zákon poskytuje silnější postavení a přednostní práva při uspokojování jejich pohledávek či při sjednávání zajištění na dlužníkově majetku⁸⁶. Poskytovateli jsou běžně subjekty závislé právě na zachování provozu dlužníka a jeho případný zánik by je mohl ohrozit, jsou to zpravidla dlužníkovi dodavatelé či odběratelé. Většinou však při zvýhodnění jednoho věřitele dochází ke znevýhodňování ostatních věřitelů, zvláště pak těch nezajištěných. Proto bývá otázkou, zda poskytnuté financování míří převážně na zachování provozu podniku a nepůsobí jako investice do rizikovějších projektů, které se v případě neúspěchu dotknou převážně nezajištěných věřitelů či jako přefinancování podniku a neúměrného zlepšení pozice financiera rovněž na úkor ostatních věřitelů. Je tak vždy nutné posoudit jeho účel i pozici věřitelů poskytujících financování.⁸⁷

Při schvalování úvěrových smluv musí soudy, věřitelské výbory a insolvenční správci dohlédnout na podstatné znaky úvěrového financování a jejich dopady. Nejdříve je nutné posoudit samotný účel úvěru. Ust. § 41 insolvenčního zákona stanovuje, že účelem je udržení nebo obnova provozu podniku. Sice tento účel nemusí být přímo v úvěrové smlouvě uveden, ale je třeba zkoumat objektivní stránku situace v době uzavírání smlouvy, zda je reálně možné tento účel splnit. Stejně ustanovení také vymezuje, které smlouvy mohou být uzavřeny, a to smlouvy o úvěru a smlouvy obdobné, jakož i smlouvy na dodávky energií a surovin. Mezi

⁸⁵ Schönfeld J., Kuděj M., Louda L., Sedláček D., Smrčka L., Transformace a restrukturalizace podniku, Praha, C.H. Beck, 2018, s. 154

⁸⁶ § 168 odst. 1 písm. f), § 305 odst. 2, § 357 a § 109 odst. 1 písm. b) ins. zákona

⁸⁷ Wood P., Law and Practice of International Finance, London, Sweet & Maxwell, 2018, s. 87

obdobné smlouvy lze zařadit smlouvy o zápůjčce, finanční záruku, akreditiv, faktoring, finanční a zpětný leasing, ale zatím neexistuje rozhodovací praxe potvrzující užití všech těchto institutů. Pojem dodávek energií a surovin lze vyložit velmi široce, k tomuto však již existuje rozhodovací praxe soudů, která je obecně určila jako suroviny „*nutné pro zajištění většinové podnikatelské činnosti dlužníka*“, a to bez ohledu na úroveň jejich zpracování⁸⁸. Co ovšem soudy vyloučily, jsou například „*otevření a výměna zámků, stěhování nábytku, úklid, ostražka a IT*“⁸⁹. Dalším znakem je uzavření těchto smluv osobou s dispozičním oprávněním, kterou je ve většině případů sám dlužník, nebyl-li v tomto oprávnění omezen insolvenčním soudem, přičemž by toto právo přešlo na insolvenčního správce⁹⁰. Čtvrtým znakem je splnění souhlasu věřitelského výboru, zástupce věřitelského výboru, v rané fázi insolvenčního řízení prozatímního věřitelského výboru⁹¹, nebo insolvenčního soudu, jsou-li tak splněny zákonné podmínky⁹². Posledním znakem úvěrového financování je jeho poskytnutí za běžných obchodních podmínek a zvyklostí, jelikož osoba s dispozičním oprávněním musí jednat s péčí řádného hospodáře. Nejedná-li tak, nese odpovědnost za škodu nebo jinou újmu⁹³ a je zde riziko, že tyto smlouvy nebudou považovány za smlouvy úvěrového financování.⁹⁴

2.6 Oceňování majetkové podstaty

Jestliže insolvenční soud rozhodne o způsobu řešení úpadku reorganizací, spojí s tímto rozhodnutím také usnesení o jmenování znalce za účelem zpracování znaleckého posudku k ocenění majetkové podstaty dlužníka. Znalecký posudek je po projednání schválen věřitelským výborem a soud v souladu se znaleckým posudkem vydá usnesení o hodnotě majetkové podstaty. Znalce také může určit schůze věřitelů přijímající usnesení o tomto způsobu řešení úpadku nebo v případě neschválení znaleckého posudku.⁹⁵ Ocenění majetkové podstaty je významné hned v několika bodech, které je třeba znát při posuzování podniku jako celku či při posuzování práv zajištěných věřitelů.

Prvním významem ocenění je samotné zjištění ceny majetkové podstaty. Toto zjištění samo o sobě nemá valný význam kromě situace, kdy je způsobem provedení reorganizace

⁸⁸ Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 14.3.2013, č.j. 5 Cmo 445/2012-127

⁸⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.3.2018, sp. zn. 29 ICdo 17/2016

⁹⁰ § 229 ins. zákona

⁹¹ § 68 odst. 2 a § 61 odst. 1 ins. zákona

⁹² § 66 ins. zákona

⁹³ § 229 odst. 5 a § 36 a 37 ins. zákona

⁹⁴ Sprinz P., Přínosy a úskali úvěrového financování, Insolvenční praxe, Problémy a výzvy pro léta dvacátá, Praha, C.H. Beck, 2020, s. 61-71

⁹⁵ § 153 až 170 a § 171 odst. 4 ins. zákona

prodej majetkové podstaty⁹⁶. Slouží však k určení dalších významných veličin. Druhým významem je tak zjištění hodnoty zajištěného majetku sloužícího k rozdělení pohledávek věřitelů na zajištěné a nezajištěné a jehož účelem je tak určení, do jakých skupin budou věřitelé spadat a jak velká hlasovací práva budou mít. Rovněž také slouží případům, když věřitel nesouhlasící s reorganizačním plánem musí zákonitě obdržet plnění minimálně takové, jaké by získal na základě znaleckého posudku⁹⁷. Rovněž je důležité zjistit výši zajištění, neboť v případě sjednaného úroku se zajištěná pohledávka úročí ode dne následujícího po dni rozhodnutí o způsobu řešení úpadku a splatné jsou měsíčně, jakmile znalec ocení hodnotu zajištění⁹⁸. Třetím významem je určení hodnoty plnění, jakou by věřitelé získali v případě způsobu řešení konkursem. Platí totiž, že věřitelé musí v reorganizaci obdržet minimálně takové plnění, které by získali v případě konkursu, nesouhlasí-li s plněním menším⁹⁹. Posledním významem je určení částky, která by se rozděvila mezi společníky dlužníka v případě likvidace společnosti po proběhlém konkursním řízení. Většinou se však bude jednat o nulovou částku, jelikož platí, že není-li výše uspokojení nezajištěných věřitelů 100 %, nenáleží společníkům žádný nárok¹⁰⁰.

V České republice se dnes používají dva oceňovací standardy. Prvním z nich, tzv. standard ceny, spočívá v ocenění majetkové podstaty v podobě její tržní obvyklé ceny vycházející z ukončení dlužníkovy podniku v den vydání znaleckého posudku¹⁰¹. Podle druhého standardu, tzv. standardu diskontované likvidační hodnoty, cena majetkové podstaty představuje teprve hodnotu zohledňující náklady hypotetického konkursu, tedy náklady spojené s úhradou pohledávek za majetkovou podstatou a jím na roveň postavených, tedy např. odstupné zaměstnanců, náklady na správu a zpeněžení aktiv, na odměnu insolvenčního správce v případě zpeněžení těchto aktiv, náklady na zabezpečení majetku či náklady spojené s ukončením smluv. Porovnáme-li tyto dva standardy, lze říci, proč by měl standard ceny být tím upřednostňovanějším. Hlavním argumentem jsou práva zajištěných věřitelů. Hodnota zajištění totiž v případě odečtení nákladů spojených s jejich potenciálním prodejem klesne a zajištěnému věřiteli tak klesne jak výše zajištění a hlasovacích práv, tak v případech sjednaného úroku podle § 171 insolvenčního zákona i tento úrok. Dále se zajištěnému věřiteli rovněž sníží minimální hodnota, kterou musí obdržet v případě úspěšného reorganizačního plánu, a

⁹⁶ § 341 odst. 1 písm. b) ins. zákona

⁹⁷ § 349 odst. 1 ins. zákona

⁹⁸ § 171 odst. 4 ins. zákona

⁹⁹ § 348 odst. 1 písm. d) ins. zákona

¹⁰⁰ § 172 odst. 1 ins. zákona

¹⁰¹ § 155 odst. 1 ins. zákona

v případech výměny zajištěného majetku za jiný, pokud byla například zajištěná nemovitost již zpeněžena, dojde k výměně za majetek nižší hodnoty¹⁰². Nakonec by bylo možné po ocenění tímto standardem snížit hodnotu zajištění znovu, pokud by dlužník spadl do úpadku řešeného konkursem ať už přeměnou reorganizace v konkurs či opětovnému úpadku po splnění reorganizačního plánu. Nakonec ani výklad zákona tento postup nepředpokládá, jelikož by se v tomto případě shodoval test nejlepšího zájmu věřitele¹⁰³ s testem spravedlnosti pro zajištěné věřitele¹⁰⁴ a nebylo by tak třeba obou těchto testů. Nelze však říci, že by standard diskontované likvidační hodnoty nebyl využíván a jeho praxi potvrdily i soudy ve svých rozsudcích. Soudy se však zpravidla nerady pouštějí do revize znaleckých posudků a ke sjednocení znalecké praxe odbornou veřejností není zatím vůle.¹⁰⁵

2.7 Ukončení reorganizace

Započatá reorganizace může skončit jen dvěma způsoby, a to splněním reorganizačního plánu nebo přeměnou reorganizace v konkurs. Důvody pro konverzi reorganizace v konkurs nalezneme v § 363, mezi ty významnější patří neplacení úroků podle § 171 odst. 4 nebo v podstatném rozsahu neplnění jiných peněžitých závazků, neuhrazení pohledávek za majetkovou podstatou nebo jim na roveň postavených, dlužník nesestaví, nepředloží nebo mu není schválen reorganizační plán, porušil podstatné náležitosti plánu, přestal podnikat nebo tuto přeměnu dlužník sám navrhl. Mimo to jsou zde však také jiné důvody pro konverzi reorganizace v konkurs tímto ustanovením nejmenované, jako např. absence poctivého záměru dlužníka¹⁰⁶. V případě přeměny na konkurs tak budou pohledávky z úvěrového financování mít stejné postavení, jaké měly doposud, pokud k jejich úhradě nedošlo právě pro opětovný úpadek dlužníka¹⁰⁷. Je třeba ještě zmínit, že soud nemůže přeměnit reorganizaci v konkurs, byl-li reorganizační plán splněn v podstatných bodech¹⁰⁸. Tato podmínka se tak bude posuzovat individuálně pro každý případ.

V opačném případě dojde ke splnění reorganizačního plánu nebo v jeho podstatných částech, soud tuto skutečnost vezme na vědomí a ukončí reorganizaci¹⁰⁹. Tímto rozhodnutím

¹⁰² § 349 odst. 1 ins. zákona

¹⁰³ § 348 odst. 1 písm. d) ins. zákona

¹⁰⁴ § 349 ins. zákona

¹⁰⁵ Žalud V., Oceňování majetkové podstaty pro účely reorganizace z právního pohledu, Insolvenční praxe, Problémy a výzvy pro léta dvacátá, Praha, C.H. Beck, 2020, s. 117-126

¹⁰⁶ § 326 ins. zákona

¹⁰⁷ § 357 odst. 3 ins. zákona

¹⁰⁸ § 363 odst. 4 ins. zákona

¹⁰⁹ § 364 odst. 3 ins. zákona

také končí celé insolvenční řízení a v případě neukončených incidenčních sporů se v nich nadále pokračuje v běžných soudních řízeních s tím rozdílem, že na místo insolvenčního správce nastupuje sám dlužník¹¹⁰. Splnění plánu v podstatných bodech znamená, že byla splněna podstatná část dluhů a nebude důvod se domnívat, že v budoucnu nedojde k uhrazení jejich zbytku, dosud nesplněné méně podstatné dluhy tak budou moci být vymáhány standardním způsobem po dlužníkovi.¹¹¹

2.8 Situace v Německu

Pro srovnání zahraničních právních úprav a způsobů řešení úpadku pomocí reorganizace nebo její obdoby se stačí podívat na úpravu státu, kde se čeští zákonodárci často inspirojí. Vhodné srovnání poskytuje německá právní úprava nejen proto, že se stejně jako české insolvenční právo inspiroje americkou právní úpravou obsaženou v Kapitole č. 11 U.S. – Bankruptcy Code, ale i úprava reorganizačních plánů je našemu právu velmi podobná. Německé insolvenční právo¹¹² nabízí dlužníkům na výběr hned dva možné způsoby reorganizace v insolvenčním řízení, a to reorganizaci pomocí insolvenčního plánu a tzv. **přenesenou reorganizaci**.

Přenesená reorganizace je typem insolvenčního řízení tuzemskému právu neznámé a v Německu se zpravidla jedná o méně upřednostňovaný model. Spočívá v tom, že se dlužník jako společnost rozdělí na dvě části, kdy jedna část je představována převážně majetkem, zaměstnanci, licencemi a jinak věcnými zdroji potřebnými k provozu podniku a druhou částí je samotný právní subjekt se svými právy a povinnostmi včetně nepotřebného majetku. Podnik s většinou jeho zaměstnanců se prodá novému investorovi, který přebírá veškerý personál a všechny závazky za nimi a naplňuje tím jednu ze zásad insolvence na zachování co nejvyššího množství pracovních míst. Německé úřady práce dokonce tento proces podporují poskytnutím finančních náhrad zaměstnancům za první tři měsíce po převodu podniku pod nový subjekt¹¹³. Druhá část společnosti se poté zlikviduje v rámci konkurzního řízení a výtěžek se tak rozdělí mezi věřitele. Tento model představuje relativně rychlý a méně komplikovaný způsob za zachování funkční části kapitálu a značného množství pracovních míst. Jedná se o způsob, který

¹¹⁰ § 159 odst. 4 až 6 ins. zákona

¹¹¹ Richter T., Insolvenční právo, 2. doplněné a upravené vydání, Praha, Wolters Kluwer, 2017, s. 524-526

¹¹² Insolvenzordnung vom 5. Oktober 1994 (BGBl. I S. 2866), die zuletzt durch Artikel 6 des Gesetzes vom 22. Dezember 2020 (BGBl. I S. 3328) geändert worden ist

¹¹³ § 183 SGB III Sozialgesetzbuch drittes Buch – Arbeitsförderung

je upřednostňován v případech již nezvratitelné finanční krize dlužníka, jenž zpravidla není ochotný pokračovat v podnikání či se pokoušet o záchranu podniku.¹¹⁴

Druhý způsob pomoci insolvenčního plánu je v mnoha ohledech velmi podobný tuzemské úpravě. Rovněž spočívá v sestavení plánu, který musí být schválen většinou věřitelů, požadováno je tak souhlasu 75 % z každé hlasovací třídy věřitelů, ale v případě jeho neschválení může být věřitelům soudem vnučen. V tomto případě zůstane zachován dlužník jako celek a cílem je tak restrukturalizovat jeho podnik a finančně ozdravit. Na tento plán jsou však zákonem kladeny vysoké požadavky a jsou ze strany soudu, věřitelů i insolvenčního správce v průběhu řízení mnohokrát přezkoumávány. Proces to je náročnější a dražší, k jeho úspěšnému provedení je zpravidla potřeba zkušeného insolvenčního správce v daňových, právních a ekonomických oborech, ale v případě jeho úspěšného zakončení je podnik zachován a osvobozen od části svých dluhů. Dlužník v tomto řízení může rovněž využít tří měsíční soudní moratorium a požívat obdobných výhod, jaké by mu poskytovalo české právo. Co je však rozdílné, je předkládání a dohoda o insolvenčním plánu. Německá úprava se tak spíše podobá tuzemské předbalené reorganizaci v tom smyslu, že dlužník vyjednává s věřiteli o podobě plánu ještě mimo insolvenční řízení a s jeho zahájením již musí předložit návrh tohoto plánu schválený dlužníkovými významnějšími věřiteli.¹¹⁵

2.9 Situace v Nizozemí

Zemí se zajímavou a historicky významnou reorganizační úpravou je Nizozemí. Nejpodstatnějším nizozemským insolvenčním předpisem je nizozemský zákon o bankrotu¹¹⁶ vydaný již v roce 1893 a po celou dobu jeho účinnosti doznal jen pár změn, přičemž je však hlavně dotvářen judikaturou soudů. Tento zákon nabízí tři insolvenční varianty, a to osobní oddlužení, bankrot – obdoba tuzemského konkursu, a tzv. **pozastavení plateb**, což je kombinace mezi reorganizací a soudním moratoriem. Nizozemí sice znalo právní úpravu částečně korigující dohody mezi dlužníky a věřiteli umožňující restrukturalizace podniků mimo insolvenční řízení, ale bez možnosti zásahu soudů k nim docházelo pouze v ojedinělých případech. S přijetím nového zákona umožňující preventivní restrukturalizaci bude však nejspíš tato praxe nahrazena, k tomu níže v čl. 3.11.

¹¹⁴ Kupec O., Zkušenosti z Německa s reorganizací v rámci insolvenčního řízení, VŠE, Praha, 2011, s. 5-11

¹¹⁵ Streit G., Bürk F., Restructuring and insolvency in Germany: overview, Německo, Heuking Kühn Lüer Wojtek, 2021

¹¹⁶ Wetboek van Koophandel Boek III - Faillissementswet

V případě, že má dlužník zájem o reorganizaci podniku pomocí insolvenčního řízení, může spolu se svým advokátem požádat soud o prozatímní pozastavení vymáhání pohledávek věřiteli po předem stanovenou dobu. Soud tak dlužníkovi vyhoví, byly-li splněny zákonné podmínky, jako např. splnění testu likvidity, a předložil-li dlužník přehled současných aktiv a pasiv. Vedle toho soud také jmenuje jednoho nebo více insolvenčních správců, kteří budou od této chvíle spolurozhodovat o vedení podniku společně se statutárním orgánem dlužníka. Pozastavení vymáhání pohledávek však neplatí pro všechny věřitele stejně a ti zajištění a jinak preferovaní je mohou nadále soudně vymáhat. Během této doby tak soud posuzuje, zda je možné přežití společnosti, či zda je nutné ji zlikvidovat. Během této fáze tak může dlužník nabídnout svým nezajištěným a nepreferovaným věřitelům schéma uspořádání, ve kterém jim může nabídnout plán na úhradu jejich pohledávek. Následně je svolána schůze věřitelů, kde je plán přijat v případě jeho schválení alespoň polovinou věřitelů představující celkovou výši pohledávek. Pokud však dlužník nesežene dostatečné množství hlasů, může i přesto být soudem plán vnučen věřitelům, hlasovalo-li pro něj alespoň tři čtvrtiny přítomných věřitelů. Přesto soud plán neschválí, jsou-li například aktiva dlužníka výrazně vyšší po odečtení pasiv, než kolik věřitelům nabízí nebo nelze-li dostatečně zaručit zdárný výsledek procesu.

V Nizozemí však existuje ještě jedna zajímavá varianta vytvořená insolvenčními správci za pomoci konkurzních soudců za účelem překonání ztráty hodnoty podniků spojenou s jejich bankrotu. Jedná se o vcelku podobný typ jako výše zmíněný německý, ale bez silné opory v zákoně a probíhající zcela mimo insolvenční řízení. Zde se před podáním návrhu na zahájení insolvenčního řízení sjedná dohoda s akcionáři nebo investory a vyjednájí se podmínky, za kterých se převede funkční část majetku pod novou společnost a problematický majetek, dluhy a dlužník jsou zlikvidovány v insolventi. Za účelem transparentnosti a spravedlnosti pro věřitele bývají soudy požádány o jmenování tzv. tichého správce, jenž zajistí sjednání výhodných plánů pro všechny zainteresované strany a pomůže s převodem majetku pod nové nabyvatele. Tichý správce má zpravidla relativně volné ruce ohledně provedení transakce a očekává-li, že přijatá varianta není pro věřitele dostatečně výhodná, může tento návrh vyloučit. Přesto však může na toto jednání dlužník reagovat žádostí k soudu k přezkumu odůvodněnosti jednání správce.¹¹⁷

¹¹⁷ Dandeneau D.A. et al., *Global Restructuring & Insolvency Guide*, Netherlands, Baker & McKenzie, 2017

3 Preventivní restrukturalizace

3.1 Úvod k restrukturalizaci

Na začátek je třeba říci, že podobná právní úprava, jaká je zavedena směrnicí o restrukturalizaci a insolvenční¹¹⁸, doposud neexistovala v žádné podobě v českém právu a ani ve většině právních řádů členských států EU. Jejím přijetí předcházela široká debata odborné veřejnosti, která měla za úkol vytvořit právní rámec takovým způsobem, aby byla uspokojena vzrůstající poptávka podnikatelů po právní ochraně v případech finančních obtíží, a přitom nedocházelo ke střetu právních řádů členských států při plnění tohoto požadavku.

V některých státech, jako například v České republice, existuje právní ochrana pouze v podobě moratorií a reorganizace nebo mimosoudních dohod s věřiteli, kde je však zapotřebí zpravidla stoprocentního souhlasu každého z nich. V jiných státech již existují postupy chránící podnikatele při hrozícím úpadku, ale bývají často velmi formalizované a poměrně často vylučují používání mimosoudních ujednání. Evropská unie není sama v zavádění obdobných norem. Inspirovat se tak může v USA, kde po asijské finanční krizi v 90. letech byla přijata kapitola č. 11 zákona o bankrotu¹¹⁹, která umožnila podnikům využít podobnou restrukturalizační možnost při záchraně svých společností¹²⁰.

Podstatným důvodem pro přijetí této směrnice bylo kromě nastavení právního rámce pro provedení preventivní restrukturalizace hlavně sjednocení právních řádů členských států. Východiskem byla často rozdílná úprava insolvenčních řízení a postupu soudních orgánů v jednotlivých státech. V některých bylo značně výhodnější podat návrh na zahájení insolvenčního řízení, věřitelé se často potýkali s problémem neznalosti při podávání přihlášek do insolvenčních řízení, s čímž se mnohdy pojila i nákladnost nejen při najímání právních zástupců, ale především i v časové a finanční náročnosti v účasti na incidenčních sporech. Je nutno říct, že ani touto právní úpravou se právní řády ani zdaleka dostatečně nepřibližují, ale po implementaci této směrnice by měla existovat alespoň alternativní úprava, která bude této představě již mnohem bližší, ale hlavně odstraní podstatné riziko podnikatelů, kteří mnohdy řeší dilema, zda se pokusit o často náročnou dohodu se všemi svými věřiteli nebo nechat svou

¹¹⁸ směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132

¹¹⁹ U. S. Code Title 11 – Bankruptcy, Chapter 11 – Reorganization

¹²⁰ Mevorach I., Walters A., The Characterization of Pre-insolvency Proceedings in Private International Law, 2020

společnost spadnout do insolvenčního řízení a nést tak s sebou všechna rizika a náklady s ním spojená.

Zavedení preventivní restrukturalizace by také mělo napomoci podnikům, které jsou často odrazovány od podnikání v určitých členských státech nejen z důvodu značné formálnosti a nákladovosti insolvenčních řízení, ale také by mělo dojít i k většímu přílivu investorů, kteří jsou rovněž odrazováni k investicím v členských státech se zakrnělou právní úpravou a nejistotou ve zdoluhavých a složitých insolvenčních řízeních. Vytvořením jednotných pravidel by tak mělo dojít k nastavení funkčního kapitálového trhu a snadnějšího volného pohybu kapitálu a služeb.¹²¹

3.2 Dosavadní možnosti restrukturalizace

Dříve než přiblížím specifika směrnice o restrukturalizaci a insolvenční, objasním nejdříve možnosti restrukturalizace podniků, které byly v České republice využívány. Představím tak současný obraz procesu, na který z části naváže i připravovaná úprava.

Je třeba dodat, že k úspěšné restrukturalizaci podniku může dojít pouze za předpokladu širokého obchodního konsensu všech stran bez jakýchkoliv zásahů ze strany státu. Předně se nám zde jedná o podnik ve finančních potížích, který se však může v této situaci ocitnout pouze dočasně a samo vedení společnosti předpokládá, že tento stav je pouze přechodný, pokud ale bude existovat společná vůle věřitelů, dodavatelů i společníků k tomu, aby podnik pokračoval ve své hospodářské činnosti.¹²²

V první řadě musí vedení podniku vytvořit plán, kterým podnik revitalizuje. Součástí plánu tak mohou být návrhy na uzavření úvěrových smluv, vydání akcií a jiných cenných papírů, prodej aktiv společnosti, pronájem licencí a know-how, fúze s jinými subjekty, změny v zakladatelských právních jednání a podobně. Kdyby však tyto činnosti mohlo vedení provést bez jiného, provedlo by je nejspíš už dávno. V tomto případě bude však záležet i na široké dohodě s věřiteli, dodavateli a společníky. Těm se představí restrukturalizační plán spolu s jakýmsi typem dohody o spolupráci.

Při úspěšné negociaci dlužníka se svými věřiteli dojde k uzavření smlouvy, jež bude tvořit základ restrukturalizačního plánu a budou v ní vymezeny základní práva a povinnosti

¹²¹ čl. 4 až 8 důvodové zprávy směrnice o restrukturalizaci a insolvenční

¹²² Schönfeld J., Kuděj M., Louda L., Sedláček D., Smrčka L., Transformace a restrukturalizace podniku, Praha, C.H. Beck, 2018, s. 15-18

všech dotčených stran. Základem však bude fakt, že nesmí dojít ke zhoršení postavení jakéhokoliv z věřitelů, nesouhlasil-li s tímto předem. Účelem dohody bude vyhledat společná řešení, jak vymanit dlužníka z finanční krize, a přitom neznevýhodnit žádného z věřitelů. Součástí smlouvy tak mohou být ustanovení týkající se navýšení základního kapitálu společnosti, financování projektů věřiteli, uzavření dohod o splátkách dluhů a podobné.

V případě úspěšného uzavření smlouvy tak může být spuštěn reorganizační plán, který obsahuje jak povinnosti dlužníka a jeho společníků, tak povinnosti věřitelů. Z prvních můžeme jmenovat například nevyplácení dividend a obdobných výhod svým společníkům, neměnit vlastnickou strukturu, dodržovat ukazatele EBITDA a CAPEX v konkrétních výších, notifikovat věřitele o podstatných změnách ve skladbě aktiv a pasiv, vázat tyto změny na souhlas věřitelů a spousty dalších. Ve výsledku tak budou výrazně omezena práva společníků, nastaveny kontroly ze strany věřitelů a vymezeny přednostní projekty a další činnosti podniku. Věřitelé se však také zpravidla omezí na svých právech, a to například odložením splatnosti svých pohledávek, změnou úrokových pravidel a především závazkem věřitelů nepodat na dlužníka insolvenční návrh za stanovených podmínek.

Je však třeba zdůraznit, že přes veškerá tato omezení, zůstává správa podniku v rukou dlužníka a nedochází tak k situaci, kdy by věřitelé měli rozhodující vliv na vedení společnosti a není zde pochyb, že by se jednalo o koncern. Aby se vyvarovalo podezření z uplatňování rozhodného vlivu věřitelů, ale také z důvodu sjednání kontrolních mechanismů, je užitečné jmenovat tzv. krizového manažera spolu s restrukturalizačním týmem, jež vytvoří restrukturalizační plán, který bude současně schválen i věřiteli a který bude zároveň naplňován právě krizovým manažerem.

Takovéto typy dohod jsou běžně uzavírány v úseku střednědobého období a v této době počítají s úplnou restrukturalizací podniku, při které se dlužník finančně ozdraví. Je nutné dodat, že celý proces probíhá pouze v mezích práva soukromého, bez jakéhokoliv zásahu insolvenčního či jiného soudního řízení.¹²³

3.3 Důvody přijetí směrnice

Jak již bylo řečeno, důvodů pro přijetí směrnice o restrukturalizaci a insolvenční reformě bylo hned několik. Především by restrukturalizační úprava měla přinést možnost podnikům ve

¹²³ Havel B., Bílý V., Konsensuální (neformální) restrukturalizace, Praha, Bulletin advokacie, 2020

finanční krizi vyhnout se úpadku, a tím by se omezila zbytečná likvidace životaschopných podniků. Podniky by tak měly možnost ať už zcela nebo částečně pokračovat v podnikání, prodat část majetku, změnit svou strukturu či složení zaměstnanců, vymoci své pohledávky a nadále splácet své dluhy. Ke všemu by došlo zejména na základě občanského a pracovního práva.

Dále by se měly přiblížit právní řády členských států, a to by mělo přinést vyšší právní jistoty, předvídatelnost a transparentnost v rámci EU. Podniky by tak neměly být nuceny vybírat mezi příznivějšími úpravami řešení úpadku cizích států oproti svým domovským, nedocházelo by tak k přesunu sídel společností či fúzím s jinými, což doprovází i časová a daňová nákladovost a nejistou pozici věřitelů i investorů v rámci domáhání se svých práv. Naopak by mělo dojít i k usnadnění restrukturalizací v rámci koncernů i holdingů.

Významné ochrany by také měli doznat zaměstnanci, jež by byli v nezbytném rozsahu zapojeni do restrukturalizačního procesu a bylo by jim přiznáno především právo na informace a konzultaci v rámci přijatých rozhodnutí měnících strukturu v pracovních vztazích a na odměnách. Nejen oni ale také ostatní subjekty v rámci svých vztahů s podnikem by měli mít přístup k systémům včasného varování, jež by fungovaly jako upozornění na blížící se finanční problémy. Naopak věřitelé by měly dosáhnout značně vyšší výtěžnosti svých pohledávek na rozdíl od řešení úpadku reorganizací, kdy se vymahatelnost pohybuje v řádu maximálně pár desítek procent, nebo konkursu, kdy v lepším případě se výtěžek pohybuje nad pár procenty původní pohledávky. Restrukturalizované společnosti jsou tak rychleji schopny se zregenerovat a vrátit se na svůj trh, čímž by nedošlo k značné ztrátě hodnoty podniku a jeho know-how.

Tato směrnice také navazuje na nařízení EU 2015/848¹²⁴, které upravuje spolupráci členských států v insolvenčních řízeních, uznávání a vymáhání nároků, příslušnost soudů a rozhodné právo, přičemž směrnice bude nadále rozvíjet tyto oblasti a preventivní postupy vedoucí k záchraně životaschopných podniků. Bude se tak nejen rozvíjet soudní spolupráce napříč zeměmi, ale budou také zavedeny minimální standardy postupů a zásad řízení.¹²⁵

3.4 Předpoklady české úpravy

V tomto roce (6/2021) zatím neexistuje paragrafové znění návrhu zákona o preventivní restrukturalizaci. Expertní skupina Ministerstva spravedlnosti momentálně na návrhu pracuje,

¹²⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení

¹²⁵ čl. 2,3, 15 až 24 důvodové zprávy směrnice o restrukturalizaci a insolvenční

ale už nyní se dá říct, kterým směrem se bude jejich snaha ubírat a z jakých předpokladů vychází. Ještě před přijetím směrnice o restrukturalizaci a insolvenční probíhala především na půdě Evropské Komise debata, jejímž cílem bylo navrhnout právní rámec předpokládající ozdravení podniků ve finanční tísní nesoudní cestou.

V roce 2014 vydala Komise doporučení¹²⁶, které se velmi podobá později přijaté směrnici. Toto doporučení tak vybízí členské státy k přijetí úpravy, která poskytne podnikům před úpadkem řešit své finanční potíže pomocí soudem schválených reorganizačních plánů bez oficiálně zahájených soudních řízení. Pozastavil by se tak výkon individuálních práv věřitelů, nastavila by se pravidla pro předem vybrané skupiny věřitelů s jinými hlasovacími právy, reorganizační plány by byly schváleny soudy a dále by se nastavila silnější ochrana nového financování podniků. Financování by tak mělo být izolováno od odpůrcích nároků a financiéři by měli být lépe chráněni před postihem v rámci restrukturalizačního řízení.

I na české scéně se posledních pár let vedly debaty o směřování insolvenčního práva a jeho nedostatků. Po rozsáhlé novele insolvenčního zákona v roce 2014, kdy se také výrazně změnila pravidla pro reorganizaci, však tyto debaty převážně utichly a vrátilo se k nim až s přijetím směrnice o restrukturalizaci. Při přípravě návrhu zákona se ale i tak vychází z doporučení Komise a úvah, které tu vznikaly za poslední dobu.

Je nutno říci, že ačkoliv české insolvenční řízení dosahuje vysokých standardů ve světovém měřítku a České republice se podařil značný pokrok v přiblížení se k nejlépe hodnocené zemi, kterou je Japonsko¹²⁷, stále je jakékoliv insolvenční řízení značně nákladnější než řízení s minimálními zásahy soudu.

Každá společnost vstupující do insolvenčního řízení s sebou nese přímé náklady v podobě odměn insolvenčních správců, odborných poradců, soudních poplatků a dalších nákladů spojených se soudním procesem. Vedle toho je však nutné započíst i nepřímé náklady v podobě ušlého zisku, promarněného času při správě podniku v insolvenčním řízení a dopadů na reputaci podniku, na jehož majetek a strukturu může nahlédnout kdokoliv z veřejnosti a firma tak může ztrácet na přízni svých zákazníků¹²⁸. Vytváří se tu tak legislativní prostor pro

¹²⁶ Commission Recommendation of 12. 3. 2014 on a new approach to business failure and insolvency, The European Commission, 2014

¹²⁷ Doing Business 2014: Understanding Regulations for Small and Medium-Size Enterprises, World Bank, 2013, s. 3-4

¹²⁸ Lubben, S., The Costs of Corporate Bankruptcy: How Little We Know, Seton Hall Public Law Research Paper No. 2446663, 2014, s. 1-3

zavedení pravidel pro neformální řízení založeného více na dohodě věřitelů a neveřejnosti, než na zásadách soudů a převedení značné části pravomocí nad řízením podniku na insolvenční správce. V praxi je tato forma označována jako **out-of-court restructuring**¹²⁹.

Výhodou tohoto neformálního způsobu je především jeho rychlost, hospodárnost i prostá dohoda s věřiteli, naopak zde chybí možnost majoritního rozhodování věřitelů a dohled soudů nad celým procesem, a tedy možné ohrožení celého procesu díky vůli jednotlivých aktérů. Cílem je tak vytvořit hybridní nástroj kombinující částečný dohled soudu a závazných pravidel pro celý proces, přičemž zachovávající kolektivizační dohody věřitelů s výraznějšími pravomocemi nad kontrolou dlužníka.

S přijetím nového zákona bude také třeba revidovat stávající insolvenční zákon, konkrétně v oblasti reorganizace. Stávající úprava zákona tak dostatečně nemotivuje dlužníky hledat kompromisní řešení vedoucí k neformálnímu řešení. Konkrétně by se tak mohlo jednat o změnách jako zkrácení lhůty pro podání návrhu na reorganizaci či zkrácení lhůty pro konání přezkumného jednání a první schůze věřitelů, aby se mohla konat do dvou měsíců od rozhodnutí o úpadku. Nakonec by bylo vhodné upravit pravidla pro představení reorganizačního plánu tak, aby ho dlužník předkládal mnohem dříve před věřitelský výbor či alespoň předložil základní parametry, od kterých by se pak bez jejich souhlasu nemohl odchýlit, jak je tomu například v Německu.¹³⁰

3.5 Implementace směrnice

V následujících letech by mělo dojít k implementaci směrnice o restrukturalizaci a insolvenční do právních řádů členských států. Její začlenění do českého práva však nebude snadné. Text směrnice ponechává relativně široký prostor pro úvahu zákonodárce, nicméně jeho finální úprava bude dosti závislá na stávající podobě insolvenčního zákona. Směrnice také navazuje na nařízení EU 2015/848¹³¹ v tom smyslu, že změny základní národní právo, na které nařízení odkazuje. Také je třeba zmínit, že ačkoliv se české insolvenční právo neinspirovalo americkou právní úpravou, obsahuje tzv. prepack-approach, tedy předbalenou reorganizaci, která z tohoto práva vychází.¹³²

¹²⁹ Garrido, J., *Out-of-Court Debt Restructuring*. Washington D. C., The World Bank, 2012, s. 16-17

¹³⁰ Richter T., *Chybějící články řetězu: podpora neformální restrukturalizace v českém insolvenčním právu*, Praha, 2014

¹³¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení

¹³² U. S. Code Title 11 – Bankruptcy, Chapter 11 – Reorganization

Účel směrnice je na první pohled jasný i když širší, než známe z insolvenčního zákona. Snahou je zabránění likvidace životaschopných podniků a zachování jejich provozu, přičemž docílit se toho směrnice snaží pomocí odborné pomoci školených poradců a soudců, zavedení včasných varovných systémů, snížením celkových nákladů a zjednodušeném zapojení přeshraničních subjektů. Celý proces by tak měl proběhnout převážně v mezích soukromého práva, kdy jsou zásahy soudu do řízení orientovány až v pozdější části. Ačkoliv lze vidět mnoho podob se stávající insolvenční úpravou, směrnice pracuje mnohem intenzivněji na poli korporátního práva a reaguje tak mnohem rychleji na stav podniků daleko před úpadkem předpokládaje jejich preventivní nápravu. Rozdíly s insolvenčním zákonem lze také najít v používaných pojmech. Ačkoliv insolvenční zákon pracuje s takovými pojmy jako úpadek a hrozící úpadek, směrnice používá pojmy jako např. preventing the insolvency, financial difficulties, likelihood of insolvency¹³³ a podobné. Tuzemská insolvenční úprava tak myslí mnohem méně na předcházení úpadku, ale spíše na vypořádání majetkových vztahů mezi věřiteli a dlužníkem a zároveň za co nejvyšší možné míry uspokojení věřitelů. Je v ní také více kladen důraz na samotný úpadek, se kterým jsou spojena navazující a omezující pravidla vedoucí k zahájení insolvenčního řízení, a zakládá širší odpovědnost statutárních orgánů společnosti. Navíc s insolvenčním řízením jsou také spojeny negativní dopady na společnost jako např. zveřejnění majetku dlužníka, zostuzení mezi konkurenty apod. Proces implementace by tak měl myslet na tyto rozdíly a předložit návrh zákona, který se vyvaruje těmto negativním aspektům insolvenčního řízení a nabídne variantu tyto vylučující.¹³⁴

Během implementace směrnice je důležité se věnovat odlišnostem mezi novou úpravou a dosavadní úpravou insolvenčního řízení. Směrnice tak přináší řešení umožňující preventivně zachránit životaschopný podnik, zatímco insolvence nastupuje až v momentě úpadku. S tím také souvisí značně odlišný hospodářský stav dlužníka, kdy směrnice předpokládá dlužníka ve finanční tísní, insolvenční zákon zase dlužníka s již velmi narušenou ekonomickou strukturou. Dále je také podstatně odlišná úloha soudů, kdy soudy de facto vedou celý proces insolvence, ale v případě implementované směrnice jen do své role vstupují až v případě aktivace ochranné lhůty blokuující dotčené věřitele. Rovněž role externího poradce je velmi odlišná. Zatímco insolvenční správce je vždy ustanoven a má silná dispoziční oprávnění k majetkové podstatě dlužníka, restrukturalizační poradce má pouze roli, kterou mu určí soud a podílí se na správě

¹³³ volně přeloženo: předcházení insolvence, finanční potíže, pravděpodobnost insolvence

¹³⁴ Schönfeld, Kuděj, Smrčka: Financial health of enterprises introducing safeguard procedure based on bankruptcy models, *Journal of Business Economics and Management*, 2018, s. 692-705

majetku pouze jako konzultant či v jiné roli, jež mu je dlužníkem svěřena. Nakonec i míra závislosti na jiných právních předpisech je odlišná. Směrnice značně spoléhá na pravidla a smluvní volnost zakotvené v občanském zákoníku a zákoně o obchodních korporacích, insolvenční zákon předpokládá možnost jejich porušení a nastavuje sám vymahatelná práva a povinnosti a předvídá i vzniklou deliktní odpovědnost v případě porušení dříve sjednaných vztahů.

Možností implementace směrnice je hned několik. Jako nejméně vhodnou variantou je přímé začlenění preventivní restrukturalizace do insolvenčního zákona, čímž by však vznikl hybrid, který by připravil novou úpravu o některé své výhody, zároveň by sebral pravomoci insolvenčním soudům a správčům a změnila by se celá koncepce insolvenčního řízení, kdy by stávající i promítnutá právní úprava byla navzájem značně nesourodá. Druhou variantou by bylo nahrazení reorganizace preventivní restrukturalizací. Nelze však v této době říci, zda restrukturalizace skutečně dokáže nahradit formální reorganizaci a zda by zde nevznikla legislativní mezera. Třetí variantou je vytvoření zvláštního zákona, do kterého by se současně přenesla i reorganizace, ale k jejímu provedení by zde chyběla pravidla zavedená insolvenčním zákonem, na který je v nynějším stavu reorganizační řešení napojeno. Poslední a nyní zvolenou variantou je vytvoření vlastního zákona, což zachová možnost zvolit formu řešení jak reorganizací tak restrukturalizací, přičemž se nenaruší stávající úprava insolvenčního řízení a implementovaná úprava bude dostatečně odlišitelná od sanačního řešení insolvenčního zákona.¹³⁵

3.6 Podstatné aspekty směrnice a jejich vývoj

Jedním z institutů, který doznal v průběhu vývoje textu směrnice, bylo ustanovování odborníků na restrukturalizaci čili restrukturalizačních poradců. Poradci nebudou mít zdaleka tak podstatnou roli jako insolvenční správci, ale jejich vliv může přesto výrazně ovlivnit průběh celého řízení. Původní návrh z roku 2016¹³⁶ nepočítal s povinným ustanovováním poradců a členské státy mohly zvolit případy, kdy by bylo ustanovení správce povinné, např. při vnučení restrukturalizačního plánu nesouhlasícím věřitelům. Tato varianta však byla razantně odmítána, jelikož situace, kdy byl poradce automaticky jmenován, byly taxativně předem dány a dlužník

¹³⁵ Havel B.: Možnosti implementace směrnice o preventivních restrukturalizacích a druhé šanci do národní úpravy – co by implementace znamenala z pohledu práva a legislativy, Insolvenční praxe, Problémy a výzvy pro léta dvacátá, Praha, C.H. Beck, 2020, s. 155-163

¹³⁶ Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o rámcích pro preventivní restrukturalizaci, druhé šanci a opatření ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice 2012/30/EU.com (2016)

si tak v ostatních případech nemohl zažádat o poradcovu odborné poradenství. Rovněž by také soud měl mít možnost ustanovit odborníka ochraňujícího rovněž zájmy věřitelů. Časem se toto omezení rozvolnilo, avšak v konečném znění zůstal výčet situací, kdy musí být odborník jmenován, přičemž členské státy mají volné ruce ohledně výběru situací, kdy musí být povinně jmenován. Poslední novinkou byla také možnost dlužníka nebo většiny věřitelů zažádat o konkrétního poradce.

Významnou a rozsáhlou úpravu také dostal institut přerušování vymáhání individuálních nároků věřitelů. Jeho finální znění doprovázela řada úprav, jelikož v případě jeho nedostatečného zakotvení by mohlo dojít k sabotování procesu vyjednávání několika málo věřiteli. Již téměř od návrhu směrnice z roku 2016 bylo jasné, že první přerušování by trvalo 4 měsíce a mohlo být prodlouženo až na 12 měsíců, původně se však uvažovalo na svázání podmínky povolení přerušování vymáhání na formální test životaschopnosti podniku tak, jak jej známe z insolvenčního řízení. Tato podoba nakonec neprošla a konečná úprava je v tomto ohledu značně flexibilní. Původně se také uvažovalo o rozšíření případů, na které se toto omezení nebude vztahovat, jako např. na výnosy z trestné činnosti nebo na dluhy na výživném, ale ve finálním znění zůstaly pouze pohledávky zaměstnanců dlužníka za zaměstnavatelem.

Diskutovanou částí také byla tvorba tříd věřitelů, kdy se v původním návrhu z roku 2016 uvažovalo pouze o dvou třídách, a to zajištění a nezajištění věřitelé. Tato varianta však byla odmítnuta pro zkušenost se zhoršenými vztahy mezi těmito třídami, a nakonec byla přijata varianta, kdy je na každém státu určit množství tříd dle svých národních úprav nevylučující i třídy s podřízenými pohledávkami či pohledávky správce daně a orgánů sociálního zabezpečení. Vždy se ale musí jednat alespoň o dvě.

Konečná verze procesu schválení restrukturalizačního plánu vznikla kombinací tzv. konceptů absolutní a relativní priority. Absolutní prioritou, zavedenou návrhem z roku 2017¹³⁷, předpokládala provedení dvoufázového testu životaschopnosti dlužníka, kdy první fází byl vstupní test určující, zda vůbec může dlužník přežít, a v druhé fázi provedl soud při potvrzení restrukturalizačního plánu komplexní test. Tato varianta však nevyhovovala, neboť nereagovala na aktuální stav podniku a zohlednění momentálně podstatných provozních smluv. Tato varianta tak zůstala členským státům jako alternativa, kdy základním pravidlem byl koncept

¹³⁷ Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o rámcích pro preventivní restrukturalizaci, postupech vedoucích k oddlužení a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů týkajících se restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice 2012/30/EU.com (2017)

relativní priority, který požadoval test životaschopnosti pouze tehdy, pokud by nedošlo ke všeobecné dohodě mezi věřiteli.

Zajímavým procesem rovněž prošly podmínky prozatímního a následného financování provozu podniku dlužníka. Původní návrh z roku 2016 počítal s úplným rozvolněním financování bez nutnosti přezkumu konkrétních plateb soudem. Cílem tak bylo nalákat co největší množství investorů a pomoci dlužníkovi vymanit se z finančních potíží v co nejranější fázi. Kritika této varianty tak nejčastěji uváděla nedostatečné mechanismy členských států proti zneužití této podoby při podezřelých transakcích, kdy by byl majetek firmy tiše vyváděn z majetkové podstaty. Rovněž by tato ochrana spadala i na transakce nutně nesouvisějící s restrukturalizací podniku jako například právní či jiné konzultační služby. Nakonec byla tato úprava značně okleštěna a zůstala tak pouze ochrana financování služeb přímo souvisejících s restrukturalizací a zachovávajících běžný provoz podniku s tím, že musí být vždy zahrnuty v restrukturalizačním plánu nebo by vždy mohly být zpětně kontrolovány soudem.¹³⁸

3.7 Systémy včasného varování

Směrnice v článku 3 zavádí povinnost členských států zavést nástroje a mechanismy včasného varování, které by mohly odhalit okolnosti, jež mohou vést k hrozícímu úpadku, a které mohou upozornit dlužníka na nutnost neprodleně jednat. Tento typ právní úpravy však v tuzemském právu nikdy neexistoval a je tedy nasnadě inspirovat se při tvorbě zákona v zahraničních právních řádech, které mají s tímto institutem letité zkušenosti.

V Německu již tento systém existuje řadu let, a to v podobě zákona o akciových společnostech¹³⁹ a v zákoně o společnostech s ručením omezeným¹⁴⁰. Tato úprava systému včasného varování míří především na povinnosti statutárních orgánů kapitálových společností. Ty mají za úkol včas informovat společníky o finančních problémech společnosti či zřídit kontrolní orgány, které dokáží zavčas rozpoznat ohrožení podniku. Dále je zde i zavedena trestní odpovědnost jednatelů společností s ručením omezeným v případě, kdy jednatele nesvolají valnou hromadu za účelem seznámení společníků se stavem hospodaření společnosti, pokud z rozvahy vyplývá ztráta poloviny základního kapitálu. Akciové společnosti mají tuto povinnost rozšířenou ještě o případy, kdy jsou povinny zřídit dozorčí radu, která má vždy

¹³⁸ Vítková K., Zzulka O.: Trnitá cesta Evropou k preventivní restrukturalizaci, Insolvenční praxe, Problémy a výzvy pro léta dvacátá, Praha, C.H. Beck, 2020, s. 167-176

¹³⁹ Aktiengesetz (AktG)

¹⁴⁰ Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbHG)

povinnost svolat valnou hromadu, kdykoliv to vyžaduje „dobro společnosti“. O okolnostech stavu hospodaření společnosti se tak širší veřejnost ve většině případů nemá jak dozvědět kromě vyčtení těchto informací z účetních závěrek. K těmto informacím se však zpravidla dostávají až s větším zpožděním. Od těchto povinností jsou však osvobozeny podniky malého a středního rozsahu a ze zkušeností německé ekonomiky je znát, že právě tyto podniky nedokáží včas rozpoznat své finanční potíže a končí tak v úpadku.¹⁴¹

Na tomto stavu je vidět, že i tento systém není dostatečně adekvátní, proto je i ze strany německých podnikových poradců¹⁴² vyvíjen tlak na členské státy, aby se mimo jiné zaměřili i na začlenění varovných systémů pro menší podniky, kterým by tak byl vytvořen záchytný bod pro rozpoznání finanční krize, a i v případech, kdy by se nedokázaly zavčas ozdravit, připravily by si tak mnohem schůdnější podmínky pro méně problematické likvidační řešení úpadku. Směrnice také na rozdíl od německého systému nastavuje i určité povinnosti pro věřitele motivující je k upozornění na negativní vývoj situace podniku. Bohužel je však náročné představit si situace, kdy budou samotní věřitelé zkoumat finanční situaci dlužníka a upozorňovat ho na jeho stav či mu připomínat splatnost pohledávek, když tato skutečnost je zpravidla dlužníkovi již známa. Lze si také představit situaci, kdy tyto informace sděluje dlužníkovi auditor, daňový poradce či právní zástupce, většinou k tomu však dojde až příliš pozdě. Bude tedy na zákonodárcích, jaké konstruktivní řešení v tomto ohledu předloží.

Další zemí, kde je možné hledat inspiraci, je Itálie. Ta přijala nový zákoník o korporátní krizi a insolvenční (CCII)¹⁴³, který nabyl účinnosti 15. srpna 2020. Tímto zákonem byl zaveden systém indikátorů krize podniku a kontrolních mechanismů. Tyto mechanismy tak zpravidla spadají pod působnost dozorčích rad či auditorů a dále nastavují informační povinnosti vůči veřejným věřitelům, jako jsou například orgány pro výběr daně nebo orgány správy sociálního zabezpečení. Tento systém by tak měl zajistit možnost vyřešit potenciální krizi podniku mimosoudním řešením. Proces se tak skládá ze dvou fází, kdy během první platí interní informační povinnosti statutárních orgánů vůči orgánům uvedeným výše a během druhé fáze vstupuje do procesu orgán zřízený hospodářskou komorou (OCRI), který slouží jako poradenský orgán ve finanční krizi podniku. Ten pak ustanoví výbor tří expertů, jenž poskytuje dlužníkovi součinnost. OCRI pak na žádost dlužníka pomáhá při sjednání dohod s věřiteli a při

¹⁴¹ Haghani, S., Hermann, W., Sievers, G. Restrukturierungsstudie. Mnichov, Roland Berger GmbH, 2019

¹⁴² Fachverband Sanierungsberatung und Insolvenzberatung: Gesetzgebungsverfahren zum Präventiven Restrukturierungsrahmen – Anregungen zur Diskussion, Bonn (BDU), s. 2

¹⁴³ Decreto legislativo 12 gennaio 2019 ottobre 2017, n. 155. (19G00007). (CCII)

vyjednávání se soudy, aby dlužníkovi poskytly ochranná opatření. V případě pak, že není dosaženo dohody s věřiteli do 6 měsíců, poskytne se dlužníkovi lhůta k podání insolvenčního návrhu a neučiní-li tak, je o tom spraven soud. OCRI dále může konat i na žádost auditorů, dozorčí rady či veřejných věřitelů, kdy vyrozumí statutární orgán včetně poskytnutí lhůty ke konání nutných opatření. Pokud pak dlužník nevyvíjí součinnost a ani nemá zájem o sjednání restrukturalizační dohody s věřiteli, může OCRI navrhnout soudu, aby zahájil nedobrovolné insolvenční řízení dlužníka.

Zákon CCII také pověřuje italský národní výbor certifikovaných účetních (CNDCEC), který vytváří a specifikuje indikátory krize podniku¹⁴⁴. Mezi jednotlivé indikátory platící pro všechny typy podniku patří například skutečnost, že společnost dosáhla záporného čistého vlastního kapitálu, nebo stav kdy v případě kladného čistého vlastního kapitálu nemá společnost dostatečné prostředky po dobu půl roku ke krytí krátkodobých dluhů. Dále se zavádí ukazatel poměru finančního zadlužení a tržeb, ukazatel poměru celkového zadlužení a čistého vlastního kapitálu, poměr peněžních toků a aktiv a poměr dluhu na sociálním zabezpečení a na daních. Všechny tyto ukazatele jsou vždy rozvrženy procentuálním rozmezím a jsou určeny ministerstvem pro hospodářský rozvoj. Společnost si však může nastavit vlastní parametry zkoumání její situace, tyto však musí být obhájeny a potvrzeny znalcem v účetní závěrce. Výhodou zahájeného řízení u orgánu OCRI, po splnění zákonných podmínek pro podání žádosti, jsou kompenzační opatření, kterými mohou být např. snížení sazeb zákonných úroků, odložení lhůty ke sjednání dohody s věřiteli nebo snížení hospodářských sankcí. Rovněž také mohou být zavedena ochranná opatření, kdy je zakázáno zahájit exekuční řízení či řízení o předběžných opatřeních.

Zavedení systémů včasného varování do českého právního řádu by tak nemuselo být nijak zvlášť obtížné v případě německého modelu. Již dnes musí statutární orgány jednat s péčí řádného hospodáře, je vyvozována odpovědnost při přivedení společnosti do úpadku či jsou zavedeny povinnosti svolat valnou hromadu a přijmout vhodná opatření v případě celkové ztráty společnosti na základě účetní závěrky¹⁴⁵. Zavedení těchto vnitropodnikových systémů by tak rozšířilo povinnosti statutárních orgánů, čímž by mohlo dojít ke zlepšení přehledu situace podniku před úpadkem. Složitější by však bylo zavedení italského modelu, jelikož jsou zde

¹⁴⁴ ty budou vytvořeny podle nejlepších národních a mezinárodních praktických postupů a na základě klasifikace italského statistického úřadu

¹⁴⁵ např. § 182 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů

nastaveny kompletně nové instituty, které by však mohly zamezit tendenci managementu podniků ignorovat blížící se finanční potíže.¹⁴⁶

3.8 Financování podniku v průběhu restrukturalizace

Směrnice o restrukturalizaci míří na nastalé finanční potíže dlužníka daleko před úpadkem, poskytuje ochranu jak vlastníkům podniku tak podniku samotnému, přičemž je tato ochrana značně vyšší, než jak je známa z reorganizace. Rovněž je také poskytována nejenom větším společnostem, jak jsme doposud byli zvyklí v tuzemské úpravě, ale také malým a středním podnikatelům a živnostníkům. Rozšiřuje se tedy i úprava o samotné podnikatele, jež doposud nebyla nijak výrazně upravena insolvenčními ani obchodními předpisy, ale byla dotvářena judikaturou soudů. Může se tak zdát, že je směrnice pro-dlužnická, když zavádí mechanismy rozpoznávání finančních potíží i pro malé podnikatele, avšak nebudou-li tyto mechanismy využity nebo nebude-li se postupovat podle stávající insolvenční úpravy, bude zde poskytnut mnohem širší prostor pro věřitele domoci se svých nároků a hnát k odpovědnosti statutární i jiné orgány k odpovědnosti.

Co se týče možností financování podniků před úpadkem není aktuální stav tuzemského práva v tomto ohledu příliš optimální. České právo neposkytuje dlužníkům mnoho možností pro řešení své zhoršující se situace. V případě, kdy se český podnik dostane do finančních potíží například z důvodů zhoršení poptávky po produktu či výpadku zahraničních odběratelů, ale přesto počítá s tím, že dojde k obratu v této situaci, má na výběr dále pokračovat ve svém podnikání, napůjčovat si finanční prostředky na provoz podniku a doufat, že tuto krizi brzy překlene, anebo domluvit se se svými věřiteli na nějakém sanačním řešení či navrhnout insolvenčnímu soudu sanační řešení pomocí reorganizace. Oprávněně se však obává o negativní postoj věřitelů a zhoršení tak situace při vyjednávání nových úvěrů či jiného financování z jejich strany a v případě insolvenčního řešení také publicity a opět jejich negativního postoje. Lze rovněž požádat o moratorium, avšak s tím se také pojí problém zveřejňování majetku a publicity. Dojde-li však k tomu, že ani přes své snahy není podnik zachráněn, nemá zde věřitel mnoho možností vymáhat po statutárním orgánu náhradu škody či trestněprávní odpovědnost bez prokázání úmyslu. Nabízí se možnost financovat provoz podniku dlužníka pomocí úvěrového financování podle § 41 a násl. insolvenčního zákona, tento však je rovněž podmíněn zahájeným insolvenčním řízením, navíc je i podmíněn souhlasem věřitelského výboru. Rovněž je

¹⁴⁶ Huismans Ch., Pasculli M., Frank R.: Systémy včasného varování podniků ve smyslu směrnice (EU) 2019/1023 o rámcích preventivní restrukturalizace, Insolvenční praxe, Problémy a výzvy pro léta dvacátá, Praha, C.H. Beck, 2020, s. 177-190

zde možné financování dlužníka v rámci reorganizačního plánu, k tomu by však došlo až po jeho schválení věřitelským výborem a nesloužilo by k předcházení úpadku dlužníka, ale až k jeho následnému řešení.

Směrnice upravuje dva typy financování podniku, a to typ **prozatímního financování** a typ **nového financování**. Strukturou se nové financování podobá tuzemskému financování v rámci reorganizačního plánu a prozatímní českému úvěrovému financování. Ale pojem preventivní restrukturalizace pokrývá značně širší rozpětí stádií dlužníkových finančních obtíží, nejen až když je v úpadku. Směrnice však upravuje tato pravidla v mnohem širší míře. Svědčí o tom fakt, že poskytovatelé obou typů financování jsou zvýhodněni oproti běžným věřitelům a jejich závazky jsou co do pořadí výhodnější. Členské státy EU si toto pravidlo mohou samy upravit, ale je pravděpodobné, že toto výhodnější postavení nechají minimálně prozatímním financierům. Dále směrnice poskytuje ochranu i transakcím spojených se zpracováním restrukturalizačního plánu, mzdám zaměstnanců nebo dodávkám s odloženou splatností. S tím rovněž souvisí i následné zpochybňování těchto transakcí v případě následného úpadkového řízení, kdy se směrnice kloní k té variantě, kdy tyto transakce již neprocházejí novým schválením věřitelského výboru či soudu, byly-li schváleny v rámci neformálního postupu a nebylo-li jimi následně zasaženo do práv třetích věřitelů, kteří se na jejich schvalování nepodíleli. Tato úprava však zůstává v kompetenci jednotlivých států. Dle směrnice by rovněž měla být poskytnuta ochrana těmto typům financování od odpůrcích žalob, jelikož právě tyto námitky odporovatelnosti se mohou negativně dotknout podstaty restrukturalizačního plánu a ve výsledku zamezit úspěšnému ozdravení podniku. Směrnice se také vyjadřuje k přiměřenosti financování, kdy doporučuje zavést kontroly výše uvedeného financování ať už ze strany soudů či ze strany věřitelů. Tento způsob je již českému právu znám, kdy je úvěrové financování rovněž podmíněno souhlasem věřitelského výboru. Nakonec i podoba začlenění financování do restrukturalizačního plánu se neliší od podoby českého reorganizačního plánu. V obou případech je nutné uvést účel a odůvodnění financování, označení osob podílejících se na financování a jeho rozsah.

Ačkoliv výše uvedené instituty se příliš neliší od tuzemské právní úpravy a jejich implementace nebude tedy příliš složitá, myslí směrnice také na upevnění pozice věřitelů v případě jejich aktivity během domáhání se kompenzace a náhrady škod po příslušných osobách. Doposud se muselo vždy prokázat úmyslné jednání těchto osob či to, že statutární orgán dlužníka věděl o neúspěšné situaci podniku, a přesto nepodstoupil nutné kroky alespoň zmírňující finanční tíseň. Jelikož však směrnice zavádí dlužníkům povinnost zavést systémy

včasného varování, a ti by tedy měli mít mnohem větší přehled o hospodářské situaci podniku, bude tedy pro věřitele mnohem snazší prokázat nesplnění dlužnických povinností, když i přes kontrolu stavu podniku dlužník neprovede příslušné úkony, mezi které patří i podání insolvenčního návrhu, nebo neprovedením této kontroly vůbec dojde ke vzniku odpovědnosti vedoucích osob podniku a snadnějšího prokázání nároku věřitele na náhradu škody. Česká právní úprava tento institut zatím nezná, ale v ustanovení § 3 odst. 3 insolvenčního zákona byl zaveden institut tzv. mezery krytí, která může této situaci předejít a chrání tak dlužníky od nároků věřitelů na kompenzaci v důsledku nesplacených závazků. Nakonec směrnice otvírá možnost vymáhání škody po vedoucích pracovnících dlužníka, přičemž české právo tuto úpravu zatím nezná a směrnice v těchto situacích předpokládá, že vedoucí pracovníci budou seznámeni s úpadkovou situací podniku a přesto neprovedou všechny podstatné kroky k zabránění této situace.¹⁴⁷

3.9 Restrukturalizační plán

Významnou část směrnice tvoří samotný restrukturalizační plán, jeho přijetí a náležitosti. Směrnice sice poskytuje velké množství ustanovení, od kterých se mohou členské státy odchýlit, ale přesto lze shrnout ta nejpodstatnější pravidla, jež musí být vždy splněna.

Článek 8 směrnice vymezuje minimální informace obsažené v plánu, z nichž lze vyzdvihnout uvedení veškerého majetku a závazků společnosti, včetně popisu ekonomické situace dlužníka, postavení pracovníků a popis příčin a rozsahu obtíží dlužníka. Dále je nutné předem stanovit veškeré strany dotčené plánem, vymezení jejich jednotlivých tříd, ale i určení stran, které nebudou tímto plánem dotčeny s odůvodněním. V předem stanovených případech může dlužník předem ustanovit restrukturalizačního odborníka. Podmínky plánu musí vždy zahrnovat navrhovaná restrukturalizační opatření, dopady na zaměstnance včetně jejich pravidelného informování o situaci podniku, odhadované finanční toky, stanoví-li tak vnitrostátní právo, a předně veškeré nové očekávané financování. Zajímavé je také zavedení povinnosti státům zavést kontrolní seznamy s praktickými pokyny pro vypracování plánu šité na míru malým a středním podnikům.

Další podstatnou částí je samotné přijetí a potvrzení restrukturalizačních plánů vymezené v člácích 9, 10 a 11. Sice je na každém členském státu zavést potřebná minima podílu hlasování v každé z jednotlivých skupin věřitelů při schvalování restrukturalizačních

¹⁴⁷ Kislingerová E., Některé aspekty financování podniku úpadce podle nové evropské směrnice, Insolvenční praxe, Problémy a výzvy pro léta dvacátá, Praha, C.H. Beck, 2020, s. 191-206

plánů, tato minima však nesmí přesáhnout 75 % podle výše pohledávek nebo podílů věřitelů v každé třídě. Dále se při schvalování plánů zavádí pravidlo, kdy tyto plány musí být vždy soudem schváleny, pokud se dotýkají pohledávek nebo podílů nesouhlasících dotčených stran a plány předpokládají nové financování či zahrnují ztrátu více než 25 % pracovní síly, pokud tuto ztrátu povoluje vnitrostátní právo. Při schvalování těchto plánů však musí soudy dbát na základní zásady, a to zacházení rovnou měrou s právy věřitelů ve stejných skupinách, oznámení o restrukturalizačním plánu musí být v souladu s vnitrostátním právem, v případech nesouhlasících věřitelů musí plány splňovat test nejlepších zájmů věřitelů, stejně tak nové financování nepoškozuje dotčené věřitele a jsou obecně splněny podmínky přijetí plánu v souladu s článkem 9. I přes nechválení plánu jednou z tříd věřitelů, může soud tento plán vnutit všem za splnění podmínek, tedy včetně těch výše uvedených, schválila-li ho alespoň třída se zajištěnými věřiteli nebo je tato třída alespoň prioritou vyšší, než je třída běžných nezajištěných věřitelů, je zajištěno řádné zacházení s třídami nesouhlasících věřitelů a žádná z dotčených stran nemůže obdržet nebo si ponechat více než plnou výši svých pohledávek nebo podílů. Od těchto podmínek se však mohou členské státy odchýlit, splňuje-li to zájem věřitelů.

Dále musí členské státy nastavit pravidla tak, aby držitelům majetkových podílů nebylo umožněno nepřiměřeně bránit nebo klást překážky provedení restrukturalizačního plánu¹⁴⁸. Rovněž musí být zajištěna individuální a kolektivní práva pracovníků dle unijního a vnitrostátního práva¹⁴⁹ a v souvislosti se vznesenou námitkou nesouhlasící dotčené strany proti restrukturalizačnímu plánu bude jmenován znalec k ocenění podniku dlužníka¹⁵⁰. Nakonec musí členské státy rovněž zabezpečit, aby věřitelé, kteří se na restrukturalizačním plánu nepodílejí, nebyli tímto plánem nijak dotčeni¹⁵¹.

3.10 Situace v Německu

Pro srovnání restrukturalizačních úprav se opět stačí podívat na právní úpravu sousedského státu. Jednou z prvních evropských zemí, které mají již platný zákon o preventivní restrukturalizaci, je Německo. Zde je znám jako SanInsFoG¹⁵² a účinný je již od 1. ledna 2021. Je třeba říci, že návrh zákona byl připraven až v září 2020 ministerstvem spravedlnosti a parlamentem prošel za necelé tři měsíce. Takto rychlému procesu nahrává to, že návrh byl velmi

¹⁴⁸ čl. 12 odst. 2 směrnice o restrukturalizaci a insolvenční

¹⁴⁹ čl. 13 směrnice o restrukturalizaci a insolvenční

¹⁵⁰ čl. 14 směrnice o restrukturalizaci a insolvenční

¹⁵¹ čl. 15 odst. 2 směrnice o restrukturalizaci a insolvenční

¹⁵² Sanierungs – und Insolvenzrechtsfortentwicklungsgesetz, Drucksache 19/25303

kvalitně zpracován a parlament upravil pouze jednotlivé části. SanInsFoG tak zavádí restrukturalizační pravidla, kterými se bude nejspíš český zákonodárce inspirovat.

Ve fázi, kdy se podnik dostává do finančních problémů a hrozí fáze před úpadkem, má podnik na výběr z několika možností, a to do jaké míry zapojí restrukturalizační soud a své věřitele, restrukturalizačního pověřence, který do určité míry nahrazuje insolvenčního správce, ale také jaké zvolí nástroje. Předně si dlužník nejpozději při prvním procesním jednání vybere, zda bude restrukturalizační proces veřejný či neveřejný. V případě veřejného procesu tak bude mít řízení účinky evropského přeshraničního řízení ve smyslu evropského insolvenčního nařízení¹⁵³, ale vedle toho to bude mít také významný vliv například na doručování subjektům. Vedle toho si dlužník může zažádat o moratorium, které by působilo jako tzv. stabilizační opatření, kdy by došlo k omezení exekučního vymáhání a realizace zajištění. Dlužník by také mohl zažádat o asistenci soudu při zodpovězení předběžných otázek, jako např. jaké budou skupiny věřitelů, jak je to s jejich hlasovacími právy a kdo má být restrukturalizačním plánem dotčen.

Na rozdíl od insolvenční úpravy tento zákon značně snižuje počet restrukturalizačních soudů na 24, což by kopírovalo obvody vrchních zemských soudů, oproti cca 160 insolvenčním. Mělo by tak dojít k vítané koncentraci soudní pravomoci a ke sjednocení soudní praxe.

Restrukturalizační řízení je tak otevřeno všem subjektům, jež mají nárok na řešení své situace v insolvenčním řízení, ne však těm regulovaným podle zvláštního zákona. Tím má zákonodárce na mysli obdobu finančních institucí podle hlavy IV. českého insolvenčního zákona. Zákon také určuje limity, při kterých může podnik zažádat o řešení své situace pomocí restrukturalizace. Spodní hranicí je tak definována situace, kdy podniku hrozí úpadek, a horním stropem je pak definován skutečný úpadek zjištěný podle testu likvidity. Jakmile se dlužník ocitne na horní hranici, má management podniku povinnost tuto skutečnost soudu oznámit, jinak zde hrozí trestněprávní sankce. To je mimo jiné další podstatný rozdíl oproti české právní úpravě, kdy v Německu existují efektivní instituty trestní odpovědnosti managementu a sankce za nedodržení svých povinností jsou mnohdy mnohem vyšší.

Dlužníkům splňujícím podmínky je také k dispozici moratorium, které je však mnohem přísnější než naše tuzemská obdoba. Oproti směrnici o restrukturalizaci je poměrně krátké, na dobu tří měsíců s možností prodloužení po jednom měsíci, společnost však navíc musí již mít

¹⁵³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení

vypracovaný restrukturalizační plán a platí zde značně vyšší míra připravenosti, než je například při předkládání reorganizačních plánů českými subjekty. Německá právní úprava tak vždy měla přísnější pravidla jak při předkládání reorganizačních plánů, tak také přísnější sankce pro financiéry dlužníků, povinnosti statutárních orgánů či insolvenčního správce. Soudy jsou tedy zvyklé na širší pravomoci při dohledu nad dlužníky a SanInsFoG tak výrazně neupravuje podmínky financování dlužníka a jeho odpovědnosti, když dosavadní právní úprava prokázala, že v těchto ohledech funguje¹⁵⁴.

Dalším významným subjektem je v doslovném překladu restrukturalizační pověřenec. Ten má na rozdíl od insolvenčního správce značně užší roli, kdy působí především jako zprostředkovatel procesu a pomáhá podniku se sestavením restrukturalizačního plánu. Proces splnění podmínek na osobu restrukturalizačního pověřence je obdobný jako na insolvenčního správce, musí se tak jednat o licencovanou osobu z blízkého oboru – advokát, auditor, daňový poradce, jeho výběr však záleží na vůli soudce a částečně i na vůli věřitelského výboru. Tento způsob výběru má své klady i zápory, ale funguje jako jakýsi protipól oproti našemu tuzemskému „kolečku“¹⁵⁵.

Nakonec je třeba zmínit restrukturalizační plán, který je, na rozdíl od české zvyklosti, předkládán již při vstupu do restrukturalizačního procesu a musí vždy obsahovat alespoň plán financování podniku, jakým způsobem se podnik dostal do finančních potíží a jak je očekáváno jeho ozdravení. Kromě této prvotní fáze se však nijak zvlášť neliší od českého reorganizačního plánu. Hlasování věřitelských skupin je definováno jinak. To se liší v uspořádání skupin, kdy zajištění věřitelé tvoří vlastní skupinu, a nikoliv jako u nás, kdy je považován každý zajištěný věřitel za svou vlastní skupinu.

Je třeba říct, že německá úprava je velmi dobře zpracována, napovídá tomu i krátký proces jejího přijetí a to, že německý parlament nepředložil žádné větší množství pozměňovacích návrhů a zákon tak prošel ve velmi krátké době.¹⁵⁶

¹⁵⁴ Richter T., O německé implementaci aneb čím se inspirovat a čím raději ne, CRI VŠE, 2020

¹⁵⁵ rotační systém Ministerstva spravedlnosti, na základě kterého jsou insolvenční správci přiřazováni k jednotlivým insolvenčním řízením postupně podle abecedy

¹⁵⁶ Sanierungs- und Insolvenzrechtsfortentwicklungsgesetz, Drucksache 19/25303

3.11 Situace v Nizozemí

Další zemí, ve které již začal působit restrukturalizační zákon, je Nizozemí. Zde se 1. ledna 2021 stal účinným zákon známý jako WHOA¹⁵⁷ nebo Dutch Scheme. Zákonodárci se zde inspirovali především anglickou a americkou úpravou. Nejedná se však o výrazně odlišnější úpravu od té německé. I v této verzi bude mít dlužník na výběr mezi veřejným nebo soukromým řízením, kdy pouze to veřejné bude mít přeshraniční důsledky podle nařízení EU¹⁵⁸ po vyrozumění Evropské Komise. V tomto zahájeném řízení pak holandský insolvenční soud rozhodne, zda má pravomoc rozhodovat podle rozhodujícího místa hlavních zájmů dlužníka. Soukromé řízení sice nebude mít automatické uznání mezi členskými státy, ale je očekáváno, že rozhodnutí z tohoto řízení vzešlá budou na základě zavedeného mezinárodního práva soukromého snadno uznatelná díky nařízení Brusel II¹⁵⁹.

V dispozici dlužníka je také tvorba skupin věřitelů a společníků. V restrukturalizačním plánu tak musí představit kompozici skupin a jedinou podmínkou pro jejich ustanovení je pravidlo, aby věřitelé v jedné skupině neměli příliš odlišné pozice od věřitelů ve stejné skupině. Pod těmito odlišnostmi si lze představit podstatu jejich práv při představení restrukturalizačního plánu nebo při jeho uzavření a v síle jejich zájmu na realizaci plánu. Rozdílné skupiny budou muset být zavedeny také podle zajištění a mohou nastat situace, kdy má jeden věřitel zajištěnou jen jednu část pohledávky a ocitne se tedy alespoň ve dvou skupinách. Vedle těchto skupin je také potřeba zmínit systém hlasování, kdy věřitelské skupiny hlasují jen o rozhodnutích, která se jich přímo dotýkají a kvórum pro souhlasné stanovisko jsou 2/3. V případě neschválení nějakého rozhodnutí však může zakročit soud a označit rozhodnutí dlužníka za závazné, pokud alespoň jedna z věřitelských skupin jím dotčených vyjádřila souhlasné stanovisko. Na podporu malých a středních podniků tak bylo v zákoně zavedeno ustanovení, které jim zaručuje alespoň úhradu 20 % z jejich pohledávky, jedná-li se o společnosti označené jako malé a střední podniky podle holandského občanského zákoníku¹⁶⁰, pokud mají méně než 50 zaměstnanců, mají pohledávky za společností na základě dodaného zboží, poskytnutých služeb anebo nárok na náhrady škody z přečinu. V případě, že dlužník navrhne proplatit méně než 20 %, musí společnost předložit přesvědčivý důvod, proč tomu tak bude.

¹⁵⁷ Wet Homologatie Onderhands Akkoord (WHOA) ter voorkoming van onnodige faillissementen

¹⁵⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení

¹⁵⁹ Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000

¹⁶⁰ Burgerlijke Wetboek, Dutch Civil Code

WHOA dále zavádí pro dlužníka možnost navrhnout do budoucna změnu smluvních ujednání. Pokud protistrana s návrhem nesouhlasí, má návrhovač možnost vypovědět smlouvu za předpokladu, že společnosti bude poskytnuta přiměřená výpovědní lhůta a po získání souhlasu soudu s ukončením smlouvy. WHOA sice nepředpokládá automatické zavedení moratoria, má však dlužník možnost o něj zažádat pro řízení o jednotlivých nárocích, a to až na čtyři měsíce. Soud s rozhodnutím o moratoriu může spojit některé podmínky, kdy za jednu z významnějších lze uvést ustanovení dohlázele, který podává soudu pravidelné zprávy a dohlíží na společné zájmy věřitelů. Nebude však ustanoven, pokud již byla zvolena doba restrukuralizačního poradce.

Po schválení restrukuralizačního plánu společníky a věřiteli, proběhne ústní soudní jednání, na kterém soud plán schválí, ledaže usoudí, že plán nedostojí svým závazkům, nejsou dostatečně zabezpečeny zdroje společnosti, sjednané financování poškodí věřitele, hlasování neproběhlo řádně, záměru bylo dosaženo podvodem nebo nepřiměřeným zvýhodněním jednoho věřitele nebo shledá jiné důvody.

Nakonec WHOA představuje mechanismy chránící věřitele, jež nesouhlasili s předloženým plánem a to tak, že nesmí z celého procesu získat menší částku, než kterou by získali z insolvenčního řízení, nebo kterou by získala podle pořadí stanoveném holandským občanským zákoníkem a neexistují zde rozumné důvody pro odchýlení se od tohoto uspořádání.¹⁶¹

3.12 Situace v Řecku

Poslední zemí, která stojí za zmínění, je Řecko, kde od 1. ledna 2021 začal platit nový zákon¹⁶² plně nahrazující dosavadní insolvenční zákon¹⁶³. Ve stejném zákoně se tak nachází implementovaná směrnice jak v části restrukuralizační úpravy, tak v části úpravy jednotného přístupu k oddlužení, novelizovaná právní úprava konkursu a oddlužení, a nakonec byla zcela vypuštěna úprava reorganizačního řízení.¹⁶⁴

Řekové zavedli možnost řízení, které je čistě mimosoudní a nepodléhá žádnému soudnímu přezkumu ani zásahu, nebo typ řízení, ve kterém se provádí pouze písemná podání,

¹⁶¹Adriaansen et al., WHOA Dutch scheme of arrangement, Netherland, Loyens & Loeff, 2021

¹⁶² Provisions of Law 4738/2020 (Official Government Gazette A' 207/27.10.2020), Debt Settlement and Second Chance Provision

¹⁶³ Law 3869/2010 (State Gazette 130/A/3 August 2010)

¹⁶⁴ Charaktiniotis S. et al., Significant reforms of Greek insolvency proceedings legislation by new Law 4738/2020, Greece, Zepos & Yannopoulos, 2020

aby se předešlo zpoždění při nařízených ústních jednáních. Nejenom, že tímto soudu ubudou povinnosti, ale jsou také zavedeny tzv. magistrální soudy, které mají pomoci doposud prvostupňovým insolvenčním soudům v řízení a dohledu nad malými bankroty.

Doposud neefektivní reorganizační řízení bylo zrušeno a pro podniky tak zůstaly varianty pouze konkursní a restrukturalizační. Restrukturalizační řízení by mělo být výrazně rychlejší a jednodušší díky zkráceným lhůtám například pro podávání námitek vůči přihlášeným pohledávkám či zavedením kvantitativních testů jako vyvratitelných domněnek, jež mají usnadnit soudní rozhodnutí a zajistit lepší přehled pro všechny zúčastněné strany. Věřitelské třídy jsou zavedeny pouze dvě, zajištění a ostatní věřitelé, a ke schválení restrukturalizačního plánu stačí souhlas 50 % věřitelů v každé skupině nebo 60 % všech věřitelů společně. Plán tak bude závazný i pro nesouhlasící věřitele, pokud nebudou kráceni na svých právech oproti ostatním věřitelům. Nakonec byla věřitelům přiznána širší práva, a to především v oblastech výběru insolvenčních správců a jejich odměn, přeměn likvidace na restrukturalizační řešení a rozhodování ohledně přijímání nabídek na tržby z podnikání dlužníka.¹⁶⁵

¹⁶⁵ Potamitis S., *Insolvency 2020, Trends and Developments, Greece, Chambers and Partners, 2020*

4 Srovnání reorganizace a restrukturalizace

V tomto krátkém úseku se budu věnovat shrnutí a rozdílům mezi zavedenou úpravou reorganizace v insolvenčním zákoně a očekávanou úpravou restrukturalizace v zákoně o preventivní restrukturalizaci. Předem je ale nutné zdůraznit, že restrukturalizace není alternativou k reorganizaci. Jedná se právě o jeden ze způsobů, jak se vyhnout insolvenčnímu řízení, a tedy i hrozbě ukončení celého podnikání. V případě neúspěšné restrukturalizace tak nenastupuje konkurs a společnosti má i jiné možnosti, jak se vyhnout likvidaci.

Jak již bylo zmíněno, velkou výhodou preventivní restrukturalizace je její neformálnost. Počítá se značně menšími zásahy restrukturalizačních soudů a minimalizovanými pravomocemi restrukturalizačních poradců. Soudy by tak měly působit až v pokročilém stádiu procesu, a to až po vytvoření restrukturalizačního plánu a jeho schválení věřiteli. Neměly by tak mít široké pravomoci nad celým řízením jako v případě reorganizačního a až na předem stanovené zákonné situace by neměly rozhodovat na úkor věřitelů. Restrukturalizační poradce nebude někým, kdo, jako v případě insolvenčního správce, vykonává dohled nad činností dlužníka, zjišťuje majetkovou podstatu, vede incidenční spory nebo podává pravidelné zprávy věřitelskému výboru¹⁶⁶. Naopak bude mít marginálnější roli v tom smyslu, že bude pomáhat sestavovat restrukturalizační plán a vyjednávat s věřiteli a soudy o jeho schválení, či vykonávat funkce jemu přidělené dlužníkem nebo soudy. V případě, že bude směrnice implementována v obdobném znění jako je německé či holandské, nebude v případě výběru soukromého řízení vše zveřejňováno ve veřejném rejstříku, jako je tomu v insolvenčních řízeních, a dlužník se tak vyhne negativní publicitě, která je s tím zpravidla spojována.

Dalším viditelným rozdílem je samotné složení restrukturalizačních a reorganizačních plánů. V případě reorganizace tak dlužník musí do svého reorganizačního plánu zahrnout všechny přihlášené věřitele, společníky a zaměstnance, za kterými má vzniklý dluh na mzdě. V restrukturalizačním plánu může naopak při jeho sestavování oslovit jen své dominantní věřitele a nemusí se tak zaobírat těmi malými, pokud přesto dokáže ozdravit svůj podnik. Díky tomuto postupu tak dokáže mnohem levněji a rychleji dosáhnout společného konsensu a zahájit celý proces dříve a bez ohledu na připomínky a nároky zanedbatelných věřitelů. Je však potřeba dosáhnout vyššího konsensu věřitelů v restrukturalizačním řízení než v případě reorganizace, kdy může soud rozhodnout i přes jejich mnohem výraznější nesouhlas. Finální verze

¹⁶⁶ § 331 ins. zákona

tuzemského zákona sice není zveřejněna, očekává se však vysoký standard zastoupení věřitelů k přijetí plánu, a to napříč všemi věřitelskými skupinami. Rovněž i samotné sestavení reorganizačního plánu není pouze v režii dlužníka jako v případě plánu restrukturalizačního, ale dlužník se může sám vzdát tohoto práva a plán může předložit i předkladatel insolvenčního návrhu¹⁶⁷.

Restrukturalizační řízení je také výrazněji soukromoprávní povahy. Reorganizační řízení musí splňovat požadavky insolvenčního práva, které je v podstatě hybridem mezi právem soukromým, kdy se subsidiárně použijí předpisy občanského soudního řádu a zákona o zvláštních řízeních soudních¹⁶⁸, a právem veřejným, především pak právem finančním. Restrukturalizace tak závisí na dohodách mezi dotčenými stranami, zásadách soukromého práva a rozložení těžiště procesu u podnikatele. S tím se také pojí mnohem vyšší flexibilita dlužníka při jednání s třetími stranami a při sestavování dohod bez omezujících kogentních ustanovení a podmínek splnění širšího okruhu kritérií.

Restrukturalizační pravidla také budou předpokládat spíše zachování provozu podniku dlužníka na rozdíl od reorganizace, kdy zákon tuto možnost předpokládá jako pouze jeden z východisek úspěšného provedení reorganizace¹⁶⁹. Podnikatelé tak nebudou vystaveni omezujícím pravidlům postihujícím nakládání s majetkem a vyhnou se externím zásahům do vyjednávání o restrukturalizaci. Budou také nastaveny podmínky nového financování a nástroje včasného varování, které v takto široké verzi zatím český řád nezná.

Ve zkratce je tedy možné pozorovat značně nižší formálnost oproti všem typům insolvenčního řízení, mnohem větší kontrolu dlužníka nad celým podnikem a větší míru konsensu mezi dotčenými stranami založeného na soukromoprávních zásadách. Poněvadž tato úprava nebyla zatím nijak v České republice upravena, bude nejspíš čelit rizikům v oblastech nedostatečné zkušenosti u odborníků – soudců a restrukturalizačních poradců, zneužívání tohoto systému, pokud nebude správně nastaven na ochranu všech stran, a bude vystavena počáteční nedůvěře věřitelů v neprobádaný systém¹⁷⁰.

¹⁶⁷ § 339 odst. 6 ins. zákona

¹⁶⁸ § 7 ins. zákona

¹⁶⁹ § 341 odst. 1 ins. zákona

¹⁷⁰ Vítková K, Zezulka O., O východiscích preventivní restrukturalizace a rozdílech oproti reorganizaci, Konference Insolvence 2020, Praha, Insolvence 2008, 2020, s. 110-121

5 Závěr

Cílem této práce bylo přiblížení existujícího institutu reorganizace a jeho srovnání s připravovaným zákonem o preventivní restrukturalizaci, který by měl být v nejbližších letech promítnut do českého právního řádu.

V první části jsem nastínil problematiku reorganizací a moratorií a jejich úspěchu na české scéně. Jelikož zde tyto instituty již nějakou dobu působí, lze tak pozorovat jejich dopad na podnikatelské prostředí a jejich využití v praxi. Nelze však pouze citovat statistiky, ale je nutné se rovněž seznámit s celým procesem od dohody dlužníka s věřiteli, přes sestavení reorganizačního plánu, schválení tohoto plánu věřiteli a soudem, ocenění dlužníkovy podniku, ale i účinků tohoto plánu na chod společnosti a způsoby financování podniku. Jedná se tak o značně formalizovaný postup a kdokoliv, kdo má zájem vstoupit do tohoto procesu, musí být seznámen alespoň se základy tohoto řízení a znát jeho úskalí. Kládl jsem tak v této práci důraz na objasnění této problematiky a seznámení čtenáře s tím, co může být očekáváno od reorganizací v České republice. V této části jsem rovněž navázal na srovnání s německou a nizozemskou právní úpravou, jelikož jejich právní normy mohou sloužit k přiblížení stavu, ke kterému se může česká právní úprava časem ubírat.

V druhé části jsem přiblížil podstatu směrnice o restrukturalizaci a insolvenční přijaté v roce 2019, která mimo jiné zavádí institut preventivní restrukturalizace. Jelikož se jedná o úpravu českému právnímu řádu dosud neznámou, bylo třeba rozebrat instituty, jež budou muset být zavedeny jako jsou například systémy včasného varování, osoba restrukturalizačního poradce, podoby financování dlužníka nebo restrukturalizační plán. Shrnul jsem rovněž samotné důvody, proč byla tato směrnice přijata, a jaké dopady lze jejím přijetím očekávat. Poněvadž státy jako Německo, Nizozemí či Řecko byly rychlejší v transpozici této směrnice do svých právních řádů, přiblížil jsem jejich úpravu a jakým směrem lze očekávat, že se čeští zákonodárci vydají.

Instituty reorganizace a preventivní restrukturalizace jsou v mnoha ohledech velmi podobné a v jiných naprosto odlišné. Čas teprve ukáže, který systém u českých společností uspěje a zda naplní očekávání, která jsou na ně kladena. Může zde být vytvořen systém, který nabídne podnikatelům mnoho možností zachovat chod svých podniků anebo, jako tomu bylo u soudních moratorií, zde bude institut téměř nevyužit, za kterým stála správná myšlenka bez správného provedení.

Seznam zkratk

insolvenční zákon, ins. zákon	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
směrnice, směrnice o restrukturalizaci a insolvenční	směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvenční a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132
občanský soudní řád	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
zákon o zvláštních řízeních soudních	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
exekuční řád	zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
zákon o obchodních korporacích	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů
EU	Evropská unie

Seznam zdrojů

Seznam použité literatury

- Sborník; 7. ročník odborné konference zaměřené na insolvenční právo; 9. října 2020; Praha, Insolvency 2008, 2020
- Davydenko S., Franks, J.R., Do Bankruptcy Codes Matter? A Study of Defaults in France, Germany, and the U.K., American Finance Association, 2008
- Kislíngrová E., Richter T., Smrčka L. a kol., Insolvenční praxe v České republice v období 2008 – 2013, Praha, C.H. Beck, 2013
- Richter T., Insolvenční právo, 2. doplněné a upravené vydání, Praha, Wolters Kluwer, 2017
- Smrčka L., Plaček J., Schönfeld J. a kol., Insolvenční řízení (očekávání, reality a budoucnost insolvenčního zákona), Praha, Professional Publishing, 2016
- Schönfeld J., Kuděj M., Louda L., Sedláček D., Smrčka L., Transformace a restrukturalizace podniku, Praha, C.H. Beck, 2018
- Schönfeld J., Jsou formální restrukturalizace skutečně úspěšné?, Insolvenční praxe, Problémy a výzvy pro léta dvacátá, Praha, C.H. Beck, 2020
- Sprinz P., Jirmásek T., Řeháček O., Vrba M., Zoubek H. a kol., Insolvenční zákon. Komentář. 1. vydání. Praha, C.H. Beck, 2019
- Maršíková, J. a kol., Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady 2015/878 a prováděcími předpisy. 3. vydání, Praha, Leges, 2018
- Wood P., Law and Practice of International Finance, London, Sweet & Maxwell, 2018
- Sprinz P., Přínosy a úskalí úvěrového financování, Insolvenční praxe, Problémy a výzvy pro léta dvacátá, Praha, C.H. Beck, 2020
- Žalud V., Oceňování majetkové podstaty pro účely reorganizace z právního pohledu, Insolvenční praxe, Problémy a výzvy pro léta dvacátá, Praha, C.H. Beck, 2020
- Doing Business 2014: Understanding Regulations for Small and Medium-Size Enterprises, World Bank, 2013
- Garrido, J., Out-of-Court Debt Restructuring. Washington D. C., The World Bank, 2012
- Havel B.: Možnosti implementace směrnice o preventivních restrukturalizacích a druhé šanci do národní úpravy – co by implementace znamenala z pohledu práva a legislativy, Insolvenční praxe, Problémy a výzvy pro léta dvacátá, Praha, C.H. Beck, 2020
- Vítková K., Zezulka O.: Trnitá cesta Evropou k preventivní restrukturalizaci, Insolvenční praxe, Problémy a výzvy pro léta dvacátá, Praha, C.H. Beck, 2020

- Huismans Ch., Pasculli M., Frank R.: Systémy včasného varování podniků ve smyslu směrnice (EU) 2019/1023 o rámcích preventivní restrukturalizace, Insolvenční praxe, Problémy a výzvy pro léta dvacátá, Praha, C.H. Beck, 2020
- Kislingerová E., Některé aspekty financování podniku úpadce podle nové evropské směrnice, Insolvenční praxe, Problémy a výzvy pro léta dvacátá, Praha, C.H. Beck, 2020
- Vítková K, Zezulka O., O východiscích preventivní restrukturalizace a rozdílech oproti reorganizaci, Konference Insolvence 2020, Praha, Insolvence 2008, 2020

Seznam použité judikatury

- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 5.10.2015, č.j. 4 VSPH 646/2015 (MSPH 79 INS 13739/2014)
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30.6.2015, sp. zn. 3 VSPH 789/2015 (MSPH 99 INS 2391/2015)
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.7.2011 sp. zn. 29 NSCR 14/2009 (KSPH 55 INS 316/2008)
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 13.9.2012, sp. zn. 1 VSPH 1223/2012-B-66 (KSUL 43 INS 4584/2011)
- Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 14.3.2013, č.j. 5 Cmo 445/2012-127
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.3.2018, sp. zn. 29 ICdo 17/2016

Seznam odborných článků a online zdrojů

- Richter T., Reorganizace povolené v prvních dvou letech účinnosti insolvenčního zákona – základní empirická pozorování, Obchodněprávní revue, č. 11, Praha, 2010
- Crefoport Tisková zpráva společnosti z ledna 2019, Praha, 2019
- Kupec O., Zkušenosti z Německa s reorganizací v rámci insolvenčního řízení, VŠE, Praha, 2011
- Rakytová T., Analýza reorganizací v České republice, Diplomová práce, Praha, 2013
- Streit G., Bürk F., Restructuring and insolvency in Germany: overview, Německo, Heuking Kühn Lüer Wojtek, 2021
- Dandeneau D.A. et al., Global Restructuring & Insolvency Guide, Netherlands, Baker & McKenzie, 2017
- Mevorach I., Walters A., The Characterization of Pre-insolvency Proceedings in Private International Law, 2020
- Havel B., Bílý V., Konsensuální (neformální) restrukturalizace, Praha, Bulletin advokacie, 2020

- Lubben, S., The Costs of Corporate Bankruptcy: How Little We Know, Seton Hall Public Law Research Paper No. 2446663, 2014
- Richter T., Chybějící článek řetězu: podpora neformální restrukturalizace v českém insolvenčním právu, Praha, 2014
- Schönfeld, Kuděj, Smrčka: Financial health of enterprises introducing safeguard procedure based on bankruptcy models, Journal of Business Economics and Management, 2018
- Haghani, S., Hermann, W., Sievers, G. Restrukturierungsstudie. Mnichov, Roland Berger GmbH, 2019
- Fachverband Sanierungsberatung und Insolvenzberatung: Gesetzgebungsverfahren zum Präventiven Restrukturierungsrahmen – Anregungen zur Diskussion, Bonn (BDU)
- T. Richter: o německé implementaci aneb čím se inspirovat a čím raději ne, CRI VŠE, 2020
- Adriaansen et al., WHOA Dutch scheme of arrangement, Netherland, Loyens & Loeff, 2021
- Charaktiniotis S. et al., Significant reforms of Greek insolvency proceedings legislation by new Law 4738/2020, Greece, Zepos & Yannopoulos, 2020
- Potamitis S., Insolvency 2020, Trends and Developments, Greece, Chambers and Partners, 2020

Seznam právních předpisů

- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 229/1992 Sb., o komoditních burzách, ve znění pozdějších předpisů

- Zákon č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů,...
- Vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení, ve znění pozdějších předpisů
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1023 ze dne 20. června 2019 o rámcích preventivní restrukturalizace, o oddlužení a zákazech činnosti a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice (EU) 2017/1132
- Druhá směrnice Rady ze dne 13. prosince 1976 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 58 druhého pododstavce Smlouvy při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření (77/91/EHS)
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/30/EU ze dne 25. října 2012 o koordinaci ochranných opatření, která jsou na ochranu zájmů společníků a třetích osob vyžadována v členských státech od společností ve smyslu čl. 54 druhého pododstavce Smlouvy o fungování Evropské unie při zakládání akciových společností a při udržování a změně jejich základního kapitálu, za účelem dosažení rovnocennosti těchto opatření
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení
- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o rámcích pro preventivní restrukturalizaci, druhé šanci a opatření ke zvýšení účinnosti postupů restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice 2012/30/EU.com (2016)
- Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o rámcích pro preventivní restrukturalizaci, postupech vedoucích k oddlužení a opatřeních ke zvýšení účinnosti postupů týkajících se restrukturalizace, insolvence a oddlužení a o změně směrnice 2012/30/EU.com (2017)
- Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000
- Commission Recommendation of 12. 3. 2014 on a new approach to business failure and insolvency, The European Commission, 2014
- Insolvenzordnung vom 5. Oktober 1994 (BGBl. I S. 2866), die zuletzt durch Artikel 6 des Gesetzes vom 22. Dezember 2020 (BGBl. I S. 3328) geändert worden ist
- SGB III Sozialgesetzbuch drittes Buch – Arbeitsförderung
- Wetboek van Koophandel Boek III – Faillissementswet
- U. S. Code Title 11 – Bankruptcy, Chapter 11 – Reorganization

- Aktiengesetz (AktG)
- Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung (GmbHG)
- Decreto legislativo 12 gennaio 2019 ottobre 2017, n. 155. (19G00007). (CCII)
- Sanierungs – und Insolvenzrechtsfortentwicklungsgesetz, Drucksache 19/25303
- Wet Homologatie Onderhands Akkoord (WHOA) ter voorkoming van onnodige faillissementen
- Burgerlijke Wetboek, Dutch Civil Code
- Provisions of Law 4738/2020 (Official Government Gazette A' 207/27.10.2020), Debt Settlement and Second Chance Provision
- Law 3869/2010 (State Gazette 130/A/3 August 2010)

Abstract

Reorganisation and restructuring in Czech and European Law

This thesis deals with the Czech and European legal regulation of corporate bankruptcy rehabilitation. In the first part, the Czech variant of reorganisation in insolvency proceedings is analysed and then compared with the German and Dutch legislation. The phases preceding the decision to reorganise a company, such as the court moratorium, the drafting, approval and effects of the reorganisation plan, credit financing and the valuation of the debtor's assets are discussed.

In the second part, this paper examines the Restructuring and Insolvency Directive accepted in 2019 by European Union and the reasons for its adoption. It outlines the possible ways of implementing this directive in the Czech legal system and the pitfalls that will have to be dealt with. It also explains the most important institutes introduced by the Directive, such as early warning systems, financing of the debtor and the elements of restructuring plans. Since the Directive has already been transposed into the laws of Germany, Netherlands and Greece, this paper also looks at the form of their arrangements.

Finally, these types of corporate recovery solutions are compared, their advantages and disadvantages are presented, and the implications of the new institute of preventive restructuring for the Czech legal system are discussed.

Abstrakt

Reorganizace a restrukturalizace v českém a evropském právu

Tato diplomová práce se zabývá českou a evropskou právní úpravou sanačního řešení úpadku právnických osob. V první části je rozebírána česká varianta reorganizace v rámci insolvenčního řízení, která je poté srovnána s právní úpravou Německa a Nizozemí. Jsou zde rozebrány fáze předcházející rozhodnutí o reorganizaci společnosti jako například soudní moratorium, dále sestavení, schválení a účinky reorganizačního plánu, úvěrové financování či ocenění majetkové podstaty dlužníka.

V druhé části se tato práce věnuje směrnici o restrukturalizaci a insolvenci přijaté v roce 2019 a důvodům jejího přijetí. Jsou zde nastíněny možné způsoby implementace této směrnice do českého právního řádu a úskalí, se kterými bude nutné se vypořádat. Rovněž jsou zde vysvětleny nejpodstatnější instituty zavedené touto směrnicí jako například systémy včasného varování, financování či náležitosti restrukturalizačních plánů. Jelikož tato směrnice byla již promítnuta do právních řádů Německa, Nizozemí a Řecka, věnuje se tato práce i podobě jejich úprav.

Nakonec jsou srovnány tyto typy sanačních řešení podniků, jsou představeny jejich výhody a nevýhody a dopady nového institutu preventivní restrukturalizace na český právní řád.

Klíčová slova

Reorganizace

Preventivní restrukturalizace

Insolvence

Evropské insolvenční právo

Keywords

Reorganization

Preventive restructuring frameworks

Insolvency

European Insolvency Law